

SUUNNITTELU JA TEKNIikka

Loimaan kaupunki

LOIMAAN KESKUSTAN OSAYLEISKAAVA

Liite 7
Kulttuuriympäristön suojelu

137-P14421

6.8.2013

6.8.2013

SISÄLLYSLUETTELO

1	Rakennussuojelu sekä kulttuurihistoriallisesti merkittävät alueet ja kohteet.....	1
1.1	Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja rakennussuojelukohteet	2
1.1.1	Kanta-Loimaan kirkko ja pappila.....	2
1.1.2	Loimaan rautatieasema	3
1.1.3	Vesikosken historiallinen tehdasalue	3
1.2	Seudullisesti merkittävät rakennetun ympäristön alue- ja ryhmäkokonaisuudet sekä rakennukset.....	5
1.2.1	Seudullisesti merkittävät rakennetun ympäristön aluekokonaisuudet.....	5
1.2.2	Seudullisesti merkittävät rakennetun ympäristön ryhmäkokonaisuudet.....	6
1.2.3	Seudullisesti merkittävät rakennussuojelukohteet.....	8
1.3	Paikallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet.....	11
2	Maiseman suojele	12
3	Muinaisjäänökset ja historialliset kylätontit.....	13
3.1	Muinaisjäänökset	13
3.2	Historialliset kylätontit.....	14

6.8.2013

LOIMAAN KESKUSTAN OSAYLEISKAAVAN KULTTUURIYMPÄRISTÖN SUOJELUKOhteet

1 RAKENNUSSUOJELU SEKÄ KULTTUURIHISTORIALLISTA MERKITTÄVÄT ALUEET JA KOhteet

Museoviraston ja Ympäristöministeriön toimesta on vuonna 1993 julkaistiin raportti valtakunnallisesti merkittävistä kulttuurihistoriallisista ympäristöistä (RKY 1993), jotka tulkittiin Ympäristöministeriön toimesta 1990-luvulla digitaaliseen muotoon. Tähän kirjaan valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt listattiin 1980-luvulla. RKY 1993 julkaistussa inventoinnissa mainitut kohteet ja aluerajaukset ovat edelleen seudullisesti merkittäviä, vaikka niitä ei ole inventoitu enää 2000-luvun tarkistusinventoinnissa (RKY 2009) valtakunnallisesti merkittäviksi.

Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen inventointia tarkistettiin ja uusi inventointi on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 (RKY 2009) otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. Kaavakartalla osoitetaan valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt tarkistetun inventoinnin mukaisesti kh-1-osa-alueajauksella.

Uudessa inventoinnissa (RKY, 2009) Kanta-Loimaan kirkon ja rautatieaseman alueet ovat pienentyneet oleellisesti. Lisäksi Vesikosken kylän alue on jaettu kahtia niin, että vain itäisimmät ja läntisimmät alueet sisältyvät valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Satakunnantien ympäristön arvo on rakennuskannan inventoinnin perusteella heikentynyt ja alue on jätetty pois uudesta valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen kohdeluettelosta. Myös Karhulan kylä on jätetty pois uudesta kohdeluettelosta (RKY 2009). Edellä mainitun mukaisesti nämä uuden inventoinnin ulkopuolelle jääneet kohteet ovat kuitenkin edelleen seudullisesti merkittäviä. Tarkoitus on, että näillä alueilla ja kohteissa pyritään säilyttämään rakennukset, rakenteet ja ympäristö mahdollisimman hyvin. Muutokset ja mahdollinen täydennysrakentaminen eivät saa olla ristiriidassa niiden kulttuuriympäristöarvojen kanssa.¹

Loimaan kaupungissa on laadittu 2000-luvulla rakennuskannan inventointi, jonka pohjalta Loimaan kaupungille ja Loimaan kunnalle vuonna 1991 tehty rakennuskannan inventointi on tarkistettu. Inventoinnista on vastannut Turun maakuntamuseo. Kaavatyön aikana kohteiden paikkatiedot tarkistettiin yhteistyössä maakuntamuseon kanssa 2011 ja edelleen maakuntamuseolta pyydettiin ajantasainen paikkatietoaineisto inventoiduista kohteista v. 2013. Kaavakartalla on esitetty rakennussuojelukohteen merkinnällä kaikki kaavaselostuksen liitetaulukossa 7 luetellut kohteet. Näitä ovat pääasiassa maakuntamuseon inventoinnissa valtakunnallisesti, seudullisesti tai paikallisesti merkittäviksi arvoitetut kohteet sekä lisäksi vanhassa yleiskaavassa tai voimassa olevissa asemakaavoissa suojelukohteen merkinnällä osoitetut kohteet, vaikka ne olisivat maakuntamuseon inventoinnista puuttuneet tai niitä ei ole maakuntamuseon paikkatietoaineistossa arvoitettu.

Kaavakartalle osoitetut kohteet on numeroitu juoksevalla numeroinnilla (ainoastaan kohde nro 116 puuttuu kaavakartalta, sillä se on purettu). Kohteiden järjestys on maakuntamuseon inventoinnin mukainen, eivätkä siten samaan aluekokonaisuuteen tai edes samaan kylään sijoittuvat kohteet ole peräkkäin.

¹ Museovirasto (2009). Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, RKY 2009-luettelo. <<http://www.rky.fi>; haettu 28.11.2011>

6.8.2013

Suunnittelualueelta on inventoitu yhteensä 848 kohdetta, joista ainakin muutamia on purettu inventoinnin laadinnan jälkeen.

Lisäksi kaavakartalla on lisäksi esitetty valtakunnallisesti, seudullisesti tai paikallisesti merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuuksia osalualueina (kh-1, kh-2 ja kh-3). Maakunnallisesti merkittävä maisema-alue ja Kanta-Loimaan kirkon maisema-alue (valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnin päivityksessä 2009 ulkopuolelle jäänyt osuus verrattuna 1993 inventointiin) on osoitettu kaavakartalla vaakaviivasterilla.

1.1 Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja rakennussuojelukohteet

Loimaan Keskustan osayleiskaavan alueella valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä ovat (suluissa esitetty maakuntakaavan mukainen merkintä):

- Kanta-Loimaan kirkko ja pappila (maakuntakaavassa sra 5305)
- Rautatieympäristö (maakuntakaavassa sra 5304)
- Vesikosken historiallinen tehdasalue (maakuntakaavassa sra 5301 ja sra 5302)

Nämä aluekokonaisuudet on osoitettu yleiskaavakartalla kh-1 merkinnällä. Alla esitetty numerointi liittyy kaavakarttaan ja liitetaulukkaan. Kaavaselostuksen liitetaulukossa kohteet nro **1-6** ovat valtakunnallisesti merkittäviä rakennussuojelukohteita, lisäksi valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin kuuluu joitakin seudullisesti merkittäviä rakennussuojelukohteita.

1.1.1 Kanta-Loimaan kirkko ja pappila

Kanta-Loimaan kirkko ja pappila – valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö käsittää Kanta-Loimaan kirkon lisäksi lainamakasiinin ja pappilan, liitetaulukon kohteet 1, 11 ja 12.

2. Kanta-Loimaan kirkko ja pappila

(Kanta-Loimaan kirkko, sr 5339, srr 5310, sra 5305, valtakunnallisesti merkittävä, RKY 1993 ja 2009.)

Loimijoen itärannalla sijaitseva Kanta-Loimaan kirkko hallitsee jokilaakson tasaista peltomaisemaa. Monivaiheisen rakennushistorian omaava kirkko muurattiin tiilestä 1831-37 (1824 IK/C.Bassi, 1831 IK/C.L.Engel). Muodoltaan se on päätytornillinen ristikirkko. Kirkko vaurioitui pahoin tulipalossa 1888 ja korjattiin nykyiseen asuunsa 1890-91 (J.Stenbäck). Länsitorni sai barokkityylisen yläosan ja ristikeskuksen päälle rakennettiin suuri keskuskupoli. Kirkon lisäksi kohteeseen sisältyy lainamakasiini ja pappila.

Kirkon lisäksi valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön kuuluvat kohteet:

11. Pappila

(sr 5341, srr 5310, sra 5305, seudullisesti merkittävä, RKY 1993 ja 2009.)

Loimijoen rannassa sijaitsevan kirkkoherranpappilan kaksikerroksinen uusklassistinen päärakennus on valmistunut arkkitehti Harald Smedbergin suunnittelemana 1926. Edeltänyt päärakennus on purettu samana vuonna. Pappila on sijainnut paikallaan jokivarressa viimeistään 1500-1600-luvulta lähtien.

Aitta todennäköisesti 1800-luvulta. Julkisivut säilytetty lähes alkuperäisessä asussa. Ent. Loimaan kirkkoherran virkatalo. Samalla paikalla 1700-l kartoissa. Aitta 1800-l, varasto 1950-l. RKY1993, 81.

12. Loimaa Seuran kotiseutumuseo (lainajvästö)

6.8.2013

(sr 5340, srr 5310, sra 5305, seudullisesti merkittävä, RKY 1993 ja 2009.)

Kirkkotarhaa ympäröi kiviaita. Kirkon lähellä on vanha, 1855 rakennettu kaksikerroksinen makasiini, jossa on Loimaan museon kokoelmat. Luonnokivestä muurattu satulakattoinen viljamakasiini. Säilyttänyt hyvin valmistusaikansa ulkoasun. Kotiseutumuseona v.1964. Osa Kanta-Loimaan kirkon, museon ja esihistoriallisten kuppikivien miljöötä. (RKY 1993, 81.)

1.1.2 Loimaan rautatieasema

Loimaan rautatieaseman valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön kuuluu karttarajauksen ja kohdekuvausten (RKY, 2009) perusteella rautatieaseman lisäksi tavaramakasiini, vesitorni (1918), asuinrakennuksia talousrakennuksineen sekä asema-alueetta rajaava asemapuisto. Loimaan rautatieaseman alueeseen kuuluu maakuntamuseon oheisen liitetaulukon mukaiset kohteet 6 ja 26 (Ratakatu 2 on maakuntamuseon inventoinnissa arvotettu seudullisesti merkittäväksi).

6. Rautatieaseman alue

(sr 5359, srr 5313, sra 5304, valtakunnallisesti merkittävä, RKY 1993 ja 2009)

Loimaan rautatieaseman kokonaisuus edustaa 1870-luvulla rakennetun Turku-Tampere radan väliasemaa, jonka kokonaisuuteen kuuluu rataosuudellaan arkkitehtuuriltaan poikkeuksellisen uusrenessanssiaseman lisäksi tavaramakasiini, vesitorni, asuinrakennuksia talousrakennuksineen sekä asema-alueetta rajaava asemapuisto. (RKY, 2009.)

Loimaan rautatieasema on rakennettu III luokan asemaksi 1875-76. Se on tyyppinsä ainoa säilynyt edustaja Suomessa. Puistomaisella asema-alueella on vanhoja asuinrakennuksia talousrakennuksineen. Lisäksi radan vastakkaisella puolella on vanhoja tavaramakasiineja sekä mm. Loimaan Höyrysahan klassistinen rakennus. Loimaan kaupunki on muodostunut rautatieaseman ympärille. (RKY 1993, 80.)

26. Ratakatu 2

(srr 5333, srr 5313, sra 5304, seudullisesti merkittävä)

Asuinrakennus 1929 VR:n alueella rautatieaseman vieressä. Osa valtakunnallisesti arvokasta rautatieasema miljöötä. RKY 1993, 80. RKY 2009.

1.1.3 Vesikosken historiallinen tehdasalue

Valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön *Vesikosken historialliseen tehdasalueeseen* kuuluvat inventoinnin kuvauksen mukaisesti (suluissa esitetty kaavaselostuksen liitetaulukon mukainen numerointi) Loimijoen varrella Ferraria ja OFA/Ferraria (2, 18), Nahkatehdas (3), työväenasunnot (84-90 ja 180, jotka kuitenkin jäävät RKY 2009-aluerajauksen ulkopuolelle), johtajan asunto (sisältyy kohteeseen 2), höyrykattilalaitos (4) sekä Nahkatehtaan hirsiset asuinrakennukset (3) ja Loimijoen pohjoispuolella oleva hirsinen mylly (5). Lisäksi valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön aluerajaukseen kuuluvat Ruskiapää (19) ja Myllykylä (20).

Loimijoen Vesikoskessa ja Hirvikoskessa oli useita myllyjä jo keskiajalla. Vesikosken etelärannalle rakennettiin 1640-luvulla Loimaan vapaaherrakunnan asuimakartano. Paikka oli nykyisin Kartanonmäkenä tunnettu mäki, jossa sijaitsee Loimaan vanhainkoti. Koskeen perustettiin mylly- ja sahalaitos. Vesikoskelle joen pohjoisrannalle rakennettiin 1780-luvulla seudun ensimmäinen sarkatamppi eli vanutuslaitos. Vanuttamo päätyi myöhemmin 1890-luvulla ensin naulatehtaan ja myöhemmin paperitehtaan omistukseen. (RKY, 2009.)

Vesikoski ja Hirvikoski olivat seudun merkittävimpiä myllypaikkoja 1800-luvulla ja Turku-Toijalaradan avauduttua liikenteelle 1876 niiden kiinnostavuus tuotantopaikkoina kohosi. Naulatehdas Hirvikoskelle perustettiin 1886 ja se laajeni 1890-luvun alussa Vesikoskelle, missä tuotanto alkoi 1892. Hirvikosken ja Vesi-

6.8.2013

kosken naulatehtaat työllistivät 1890-luvun lopulla noin 120 henkeä. Tuotantorakennukset olivat puisia lukuun ottamatta Vesikosken tiilirakenteisia korjauspajaa, konehuonetta ja savupiippua. Vesikosken pohjoisrannalle rakennetun langanvetolaitoksen lisäksi ne olivat ainoat 1903 tulipalosta Vesikoskella säilyneet rakennukset. (RKY, 2009.)

Nahkatehtaan paikalla on aiemmin toiminut naulatehdas ja 1900-luvun alkupuolella puuhiomo ja konepaja. Kolmikerroksinen punatiilinen nahkatehdas, ns. Nahkalinna, on rakennettu niiden paikalle. Nykyisen kiinteistön vanhin osa, paperitehdas, on rakennettu aivan 1900-luvun alussa ja tehdaskompleksia laajennettu vielä 1980-luvulla. Nahkatehdas laajentui useaan otteeseen ja se työllisti ennen toista maailmansotaa lähes 200 henkeä. Tehtaan toiminta lopetettiin 1996. 2000-luvun alussa nahkatehdasta ryhdyttiin korjaamaan kulttuurikäyttöön.

Tehdaskokonaisuuteen kuuluu lisäksi vuosisadan alussa rakennettu johtajan asunto, 1950-luvulta arkkitehti Paavo Tiitolan suunnittelema tiilinen höyrykattilalaitos savupiippuineen sekä säterikattoinen makasiini ja kaksi 1800-luvulta periytyvää hirsistä asuinrakennusta. Tehtaan vieressä Vesikoskessa on säännöstelypato ja voimalaitos 1900-luvun alusta. Loimijoen pohjoisrannalla on vanha hirsinen myllyrakennus. Vesikosken vanha vesimylly muodostaa ympäröivine asuinrakennuksineen idyllisen miljöön.

Laajempaan maisemakokonaisuuteen kuuluvat lisäksi Ferrarian tehdas, joka sijaitsee noin 1,5 km päässä Hirvikoskella, ja työväenasunnot. Vanhimmat punatiiliset tuotantorakennukset ovat korjauspaja 1890-luvulta ja alun perin sarranatehtaaksi rakennettu tehdasrakennus 1920-luvulta sekä myöhemmin laajennettu kettinkitehdas v. 1934. Alueella on lisäksi rakennuksia 1950- ja 1970-luvuilta. Puukujanteen varrella on entinen johtajan asuinrakennus 1800-1900-luvun vaihteesta.

Valtakunnallisesti merkittävään Vesikosken historialliseen tehdasalueeseen kuuluvat kohteet:

2. Ferraria

(sr 5307, srr 5303, sra 5302, RKY 1993 ja RKY 2009)

Jugend-vaikutteinen konttorirakennus v 1900. Katolla torni. Laajennettu vinkkelimuotoiseksi 1945. Toiminut nyk. OFA:n tehtaiden konttorirakennuksena sekä tehtaan johtajan asuntona. Asemakaava SR. Osa 1800-l. lopulla syntynyttä tehdasmiljöötä. RKY 1993, 78.

3. Loimaan Nahkatehdas

(sr 5353, srr 5315, sra 5301, RKY 1993 ja 2009)

Tiilinen tehdasrakennus vuodelta 1906-07, jolloin paperitehdas aloitti toimintansa. Nahkatehdas aloitti vuonna 1918. Tehdasrakennuksen kyljessä on tiilinen sähkölaitoksen turbiinihuone 1800-luvun lopulta. Tiiliset tehdasrakennukset ja johtajan asunto 1900-l alusta. Seutukaavassa SU 663, valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö RKY 1993, 78. ja RKY 2009.

4. Koskenranta

(sr 5352, srr 5315, sra 5301, RKY 1993 ja 2009)

Vesikosken sähkölaitoksen turbiinihuone. Rakennus kuuluu Loimaan nahkatehdasmiljööhön RKY 1993, 78 ja RKY 2009.

5. Vesikosken museomylly

(sr 5366, srr 5315, sra 5301, RKY 1993 ja 2009)

Historiallisesti arvokas myllymiljöö. Myllyrakennus 1888, sähkökäyttöiseksi 1908. Jauhatus päättyi 1963, museoksi 1979. Ympäristössä myös 1904 valmistunut myllytupa sekä siirretty 1800-luvun hirsiaitta. SU 662. RKY 1993, 78.

18. OFA / Ferraria

(sr 5308, srr 5303, sra 5302, RKY 1993 ja 2009, maakuntamuseon inventoinnissa seudullisesti merkittävä)

6.8.2013

Teollisuuskiinteistö. Korjauspaja 1890-l, kettinkitehtaat 1920-l, sekä 1934. Rankorunkoinen varasto 1900-l. alusta. Liittyy Loimaan seudun teollistamiseen. Asemakaava T III/S. Osa 1800-l. lopulla syntynyttä tehdasmiljöötä. RKY 1993, 78.

19. Ruskiapää

(sr 5355, srr 5315, sra 5301, RKY 1993 ja 2009, maakuntamuseon inventoinnissa seudullisesti merkittävä)

Vesikosken Myllykylän kantatalon salirakennus 1875-1900. Toiminut myös kouluna 1920-l. Osa Myllykylän pihapiiriä. Asemakaavassa /s.

20. Myllykylä

(sr 5355, srr 5315, sra 5301, RKY 1993 ja 2009, maakuntamuseon inventoinnissa seudullisesti merkittävä)

Kantatalo, rinnakkaisnimi Ruskiapää. Nykyiselle tontille 1800-l. Pitkärunkoinen päärakennus 1897. Kaksi satulakattoista umpikuisti, ristikarmilliset ikkunat. Vinkkelimuotuisen navetta 1909, laajennettu 1927, talli/mylly 1908. Asemakaavassa /s.

1.2 Seudullisesti merkittävät rakennetun ympäristön alue- ja ryhmäkokonaisuudet sekä rakennukset

Maakuntakaavassa (vahv. ympäristöministeriössä 20.3.2013) osoitetut inventoidut kokonaisuudet on arvoitettu Turun maakuntamuseon ja Varsinais-Suomen liiton asiantuntijoiden yhteistyönä paikallisesti, seudullisesti tai valtakunnallisesti arvokkaiksi luokkiin. Kohde on määritelty vähintään seudullisesti arvokkaaksi, kun

- kohde koostuu historiallisesti, rakennustaiteellisesti tai maisemallisesti arvokkaaksi luokitellusta rakennuksesta ja sen vuoropuhelusta ympäristönsä ajallisten kerrostumien kanssa.
- kohde koostuu useasta rakennuksesta, jotka eivät välttämättä yksittäisinä rakennuksina tarkasteltuina suoraan täytä seudullisia/maakunnallisia kriteereitä, mutta yhdessä tarkasteltuina muodostavat em. kokonaisuuden tai em. vaihtoehtojen sisällöltään eriasteisista yhdistelmistä.
- kohde on osa suurempaa maisemallista tai historiallista kokonaisuutta.
- kohde on rakennuskannaltaan säilynyt hyvin alkuperäisenä (runsaasti säilyneitä rakennusosia ja vähäiset uudet kerrostumat sopusuhtaisina).
- kohteessa on merkittäviä maisemallisia, rakennustaiteellisia ja/tai muita esteettisiä arvoja.

(Lähde: Varsinais-Suomen liitto, maakuntakaavaehdotus 13.12.2010 selostus, s. 35.)

Maakuntakaavassa rakennetun ympäristön suojelukohteet on esitetty kolmella tavalla, suojeltavina aluekokonaisuuksina (sra, 5 kpl), suojeltavina rakennusten ryhmäkokonaisuuksina (srr, 12 kpl) ja seudullisesti merkittävänä rakennuksina (sr, 33 kpl, liitetaulukon kohteet 7-40). Loimaan keskeisten alueiden osayleiskaavassa seudullisesti merkittäviä aluekokonaisuuksia on osoitettu kh-2 -kaavamerkinillä.

1.2.1 Seudullisesti merkittävät rakennetun ympäristön aluekokonaisuudet

Maakuntakaavassa merkittäviä rakennetun ympäristön **aluekokonaisuuksia** (sra) osayleiskaavan suunnittelualueella ovat (suluissa lihavoidulla kohdenumero, joka vastaa numerointia kaavakartalla ja kaavaselostuksen liitetaulukossa 7):

- sra 5301 **Vesikosken historiallinen tehdasalue**
käsittää ryhmäkokonaisuuden srr 5315 **Vesikoski**, **Vesikosken tehdasmiljöö** ja kohteet sr 5352 Koskenranta (**4**), 5353 Loimaan Nahkatehdas (**3**), 5355 Myllykylä (**20**), 5360 Ruskiapää (**19**), 5366 Vesikosken museomylly (**5**)
- sra 5302 **Vesikosken historiallinen tehdasalue, Ferraria**

6.8.2013

käsittää ryhmäkokonaisuuden srr 5303 **Hirvikoski, tehdasalue** ja kohteet sr 5307 *Ferraria (2)*, 5308 *OFA / Ferraria (18)*

- sra 5303 **Satakunnantien miljö**
käsittää ryhmäkokonaisuuden srr 5314 **Vesikoski, Satakunnantien alue** ja kohteet sr 5320 *Satakunnantie 18 (25)*, 5365 *Vapaudenkatu 1 (22)*
- sra 5304 **Loimaan rautatieasema**
käsittää ryhmäkokonaisuuden srr 5313 **Vesikoski, rautatiealue** ja kohteet sr 5333 *Ratakatu 2 (26)*, 5359 *Rautatiealue (6)*
- sra 5305 **Kanta-Loimaan kirkko ja pappila**
käsittää ryhmäkokonaisuuden srr 5310 **Pappila, Kanta-Loimaan kirkko ja pappila** ja kohteet sr 5339 *Kanta-Loimaan kirkko (1)*, 5340 *Loimaa Seuran kotiseutumuseo (lainajyvästö) (12)*, 5341 *Pappila (11)*

(Lähde: Varsinais-Suomen liitto, maakuntakaavaehdotus 13.12.2010 selostus, liitetaulukko 1B)

Yllä mainituista kohteet sra 5301, 5302, 5304 ja 5305 ovat myös valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä.

1.2.2 Seudullisesti merkittävät rakennetun ympäristön ryhmäkokonaisuudet

Vahvistettavana olevassa maakuntakaavassa merkittäviä rakennetun ympäristön **ryhmäkokonaisuuksia** (srr) osayleiskaavan suunnittelualueella ovat (kaavakartalla ja liitetaulukossa oleva kohdenumero ilmoitettu lihavoituna suluissa):

- srr 5303 **Hirvikoski, Tehdasalue**
kohteet sr 5307 *Ferraria (1)*, 5308 *OFA / Ferraria (18)*
1880-luvulla toimintansa aloittaneen kettinkitehtaan kiinteistö. Konttorirakennus 1900-l. alku, tuotantorak. 1890- ja 1920-1930-luvuilla. RKY 1993, 78 ja RKY 2009.
- srr 5304 **Joenerä, yksinäistalon vanha tontti lähiympäristöineen**
kohde sr 5311 *Isotalo (37)*
Joenerän Yksinäistalo jaettiin 1600-luvulla Isotaloon ja Vähätaloon. Paikalla on Joenerän puolikas; Isotalo, päärakennus 1872, toinen asuinrak. 1860-l ja ulkorakennuksia 1800-luvulta. SU-kohde 670.
- srr 5305 **Karhula, Karhulan kylä**
kohteet sr 5314 *Hakkinen (15)*, sr 5316 *Tohna (17)*, sr 5315 *Pelto-Hulmi (16)*
Vanhalla kylätontilla Niinijoen rannalla kuudesta kantatalosta jäljellä Hakkinen, Tohna ja Hulmin puolikas Pelto-Hulmi. Päärakennukset ja ulkorakennuksia 1800-l, aittoja 1700-l. Lisäksi Kotilan tila. Hyvin säilynyt kylämiljö. RKY 1993, 83. MM:2 K 209.
- srr 5306 **Klokkarla, vanha kirkonpaikka**
kohde sr 5321 *Vanhan kirkon hautausmaan aita (10)*
Loimaan vanha hautausmaan ja kirkon paikka. Hautausmaata ympäröivän tukiarkurakenteisen hirsiaidan vanhimmat osat ovat vuosilta 1751-1752. SU-kohde 664.
- srr 5309 **Onkijoki, Aittamäen kartanomiljö**
kohde sr 5338 *Aittämäki (ent. Rynkö) (35)*
Hyvin säilynyt 1800-luvun herraskartanomiljö, Empire-vaikutteinen päärakennus 1840-luvulta, useita 1900-luvun alkupuolen ulkorakennuksia. Onkijoen rantaan asti ulottuva puisto on osin 1700-luvulta.
- srr 5310 **Pappila, Kanta-Loimaan kirkko + pappila lähiympäristöineen**

6.8.2013

kohteet sr 5339 Kanta-Loimaan kirkko (**1**), sr 5341 pappila (**11**) ja sr 5340 kotiseutumuseo (lainajyvästö) (**12**)
Tiilirunkoinen ristikirkko (Engel, Bassi) 1837, paloi 1888, korj 1890-91 (Stenbäck). Pappila 1500-l, päärak 1920-l. Luonnonkivestä muurattu pitäjänmakasiini 1857, museona, Kirkkola-paviljonki 1930-l sekä esihistoriallinen kuppikivi. SU-663. RKY 1993, 81 ja RKY 2009.

- srr 5311 **Vesikoski, I kaupunginosan kortteli 4**
kohteet sr 5357 Norrmannin talo (**39**), 5361 Satakunnantie 5 (**30**) ja sr 5362 Siltala (**33**) ja sr 5363 Vallinkorva (**31**)
Norrmannin talo, vanha apteekki (Satakunnank. 5) ja Loimirannan talo (Siltala) ympäristöineen. Loimaan kaupungin kehityshistorian kannalta arvokas miljöö Loimijoen rannassa rautatieaseman lähellä. Seutukaavassa S 441.
- srr 5313 **Vesikoski, rautatiealue**
kohteet sr 5333 Ratakatu 2 (**26**), sr 5358 Nuorisotalo (**27**) ja sr 5359 Rautatiealue (**6**)
Loimaan rautatieasema on rakennettu III luokan asemaksi 1875-76. Tyyppinsä ainoa edustaja Suomessa. Puistomaisella asema-alueella on vanhoja asuinrakennuksia talousrakennuksineen. Lisäksi radan vastakkaisella puolella on vanhoja tavaramakasiineja sekä mm. Loimaan Höyrysahan klassistinen rakennus. Loimaan kaupunki on muodostunut rautatieaseman ympärille. RKY 1993, 80 ja RKY 2009.
- srr 5314 **Vesikoski, Satakunnantien alue**
kohteet sr 5365 Vapaudenkatu 1 (**22**) ja sr 5320 Satakunnantie 18 (**25**)
Puutaloalue, maaseututaajama 1900-luvun vaihteesta. Uudisrakentamisen ja purkujen myötä alue on menettänyt perinteistä ilmetään, jäljellä on vielä jonkin verran vanhaa rakennuskantaa. RKY 1993, 79.
- srr 5315 **Vesikoski, Vesikosken tehdasmiljöö**
kohteet sr 5352 Koskenranta (**4**), sr 5353 Loimaan nahkatehdas (**3**), sr 5355 Myllykylä (**20**), sr 5360 Ruskiapää (**19**) ja sr 5366 Vesikosken museomylly (**5**)
Arvokas ympäristö, jossa on entinen myllykiinteistö sekä tehdaskiinteistö sekä Myllykylän kantatalo. SU 663. RKY 1993, 78 ja RKY 2009.
- srr 5316 **Pappinen, vanha kylätontti lähiympäristöineen**
kohde sr 5377 Ala-Kleme (**7**)
Kylätontilla kuudesta kantatalosta jäljellä Solla sekä osatalot Soro, Yli-Kleme ja Ala-Pieti. Vieressä osatalot Seppä ja Alakleme sekä Marjalan lohkotila. Rakennuskantaa 1800-l ja 1900-l. alkuvuosikymmeniltä. Kivisilta ja joenvarsimaisema. Seutukaava MM:2 K 208.
- srr 5319 **Peltoinen, Kuusilinnanmäen alue**
kohde sr 5342 Kuusilinnanmäki (**34**)
Kuusilinna, entinen Peltoisten Mikkolan kantatalon toinen päärakennus; Jugendvaikutteinen asuinrakennus 1919, sauna ja navetta. Kuusilinnan pohjoispuolella teollisuusalueella betonirakenteiset viljasiihot. Kuusilinnan luoteispuolella Mikkolan kantatalo pihapiireineen.

(Lähde: Varsinais-Suomen liitto, maakuntakaavaehdotus 13.12.2010 selostus, liitetäulukko 1B)

Yllä mainituista kohteet srr 5303, 5310, 5311, 5313 ja 5315 ovat myös valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Loimaan rautatieaseman alueella nuorisotalo (sr 5358, taulukossa kohde nro 27) ei kuulu valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön aluerajaukseen.

6.8.2013

1.2.3 Seudullisesti merkittävät rakennussuojelukohteet

Maakuntamuseon inventoinnin mukaisia seudullisesti merkittäviä rakennetun ympäristön suojelukohteita ovat kaavaselostuksen liitetaulukon kohteet nro 7-40:

7. Ala-Kleme

Osatalo lähellä kylätonttia. Klemen puolikas, jaettu 1700-l. ja 1800-l. taitteessa. Päärakennus 1883, hirsirunko, satulakatto, poikkipääty 1930-l. Säilyttänyt 1930-l. asun. Talli 1926, ulkorak. 1900-l. eri vuosik.

8. Ketosuo

Lohkottu 1978. Pienehkö rankorunkoinen ja satulakattoinen kahden huoneen asuinrakennus. 1970-l. taiteilija Alpo Jaakolan omistuksessa, seinissä Jaakolan maalauksia. Ulkorakennuksia 1940-l, muualta siirretty aitta.

9. Frantsi

Maisemallisesti arvokas, talonpoikainen pihapiiri. Päärakennus 1850-luvulta. Muut rakennukset pääosin 1900-luvun vaihteesta. Kantatalo. Nykyisellä tontilla 1800-l. Päärakennus 1800-l puolivälistä. Nykyinen asu 1928, säilynyt hyvin. Hirsirunko, aumakatto ja poikkipääty. Luhti 1901, navetta 1898, uusittu 1930-l, aitta 1800-l, sikala 1905, halkovaja.

10. Vanhan kirkon hautausmaan aita

Kirkon paikka 1400-l. Loimijoen rannalla. Tukiarkkurakenteisen, katetun hirsiaidan vanhimmat osat 1749-1750, nykyinen muoto 1795. Korjauksia, mm. 1999. Aidasta purettu kellotapuli ja asehuone. 1751 rakennettu puukirkko siirretty Alastarolle 1837.

11. Pappila

Ent. Loimaan kirkkoherran virkatalo. Samalla paikalla 1700-l kartoissa. Klassisvaikutteinen päärakennus 1920-l, suunn. arkkite. Harald Smedberg. Säilynyt 1920-l asussa. Aitta 1800-l, varasto 1950-l.

12. Loimaa-Seuran Kotiseutumuseo (lainajvästö)

Lainajvästö 1855 Kirkon vieressä. Luonnonkivistä muurattu satulakattoinen viljamakasiini. Säilyttänyt hyvin valmistusaikansa ulkoasun. Kotiseutumuseona v.1964.

13. Tuomola

Kantatalo, entinen rustholli lähellä kylätonttia. Satulakattoinen ja hirsirunkoinen päärakennus 1860-l., korjauksia sisätiloissa, ulkoasu hyvin säilynyt. Kaksi vilja-aittaa 1850-1870-l, navetta 1928, sauna 1950-l, konehalli.

14. Kunnantalo (Hirvikoski)

Entinen Loimaan kunnan kunnanvirasto raitin varressa mäen päällä maisemallisesti merkittävällä paikalla. Kuntaliitoksen jälkeen Loimaan kaupungin virastoja. Vanhempi osa v. 1928, arkkitehti Harald Smedberg. Laajennus 1988, taakse uusvanha lisäsiipi. Vanha osa säilynyt 1920-l. ulkoasussa.

15. Hakkinen

Kantatalo isojaon (1769) aikaisella kylätontilla. Empire-vaikutteinen hirsirunkoinen päärakennus 1800-l. alkupuolelta. Luhti, navetta 1908 ent. karjakeittiö 1939 sekä asuinrakennus 1980-l. Osa Karhulan kyläryhmää RKY 1993, 83.

16. Pelto-Hulmi

Kantatalo nimellä Hulmi. Entinen sotilasvirkatalo isojaon (1769) aikaisella kylätontilla. Pitkärunkoinen, satulakattoinen, poikkipäätyinen päärakennus 1800-l. Eri-ikäisiä ulkorakennuksia 1800-l - 1960-l. Osa karhulan kyläryhmää RKY 1993, 83.

17. Tohna

6.8.2013

Kantatalo isojaonaikaisella kylätontilla. Päärakennuksessa keskeissalipohja 1810-l, laajennus 1906, korjauksia 1964. Aitat 1700-l. 1800-l ja 1900-l alkupuolen ulkorakennuksia; mm mylly. Osa Karhulan kyläryhmää RKY 1993, 83.

18. OFA/Ferraria

Teollisuuskiinteistö. Korjauspaja 1890-l, kettinkitehtaat 1920-l, sekä 1934. Rankorunkoinen varasto 1900-l. alusta. Liittyy Loimaan seudun teollistamiseen. Asemakaava T III/S. Osa 1800-l. lopulla syntynyttä tehdasmiljöötä.

19. Ruskiapää

Myllykylän kantatalon salirakennus, 1875-1900, toiminut mm. kansakoulu 1920-luvulla. Rakennusryhmä sijaitsee museomyllyn välittömässä läheisyydessä ja maisemallisesti tärkeällä paikalla.

20. Myllykylä

Kantatalo, rinnakkaisnimi Ruskiapää. Hirsinen pitkärunkoinen päärakennus 1897 ja salirakennus 1890-luvulta. Kaksi satulakattoista umpikuisti, ristikarmilliset ikkunat. Vinkkelimuotuihin navetta 1909, laajennettu 1927, talli/mylly 1908. Asemakaavassa SR. Säilyneet varsin hyvin alkuperäisessä asussaan.

21. Vanha koulu

Loimaan kaupungin vanhin kansakoulu vuodelta 1905, muutoksia 1970-80-l. Koulurakennus ympäristöineen osa Loimijoen rantamaisemaa. Kaksi poikkipäätyä, osin aumakattoinen. Kuusiruutuiset T-karmilliset ikkunat. Edelleen opetuskäytössä. Loimaan ensimmäinen koulu.

22. Vapaudenkatu 1

Asuinrakennus 1900-luvun alusta (1917?), kuusiruutuiset ikkunat, uusrenessanssivaikutteinen vuoraus, umpikuisti (satulakattoinen kaksoiskuisti) ja kaksi satulaharjaa. Antikvaarinen säilyneisyys hyvä. Pohjakaava muistuttaa keskeissalirakennusta. Osa valtakunnallisesti merkittävää Satakunnantien miljöötä RKY 1993,7.

23. Talouskoulu (kirjasto)

Pääosin kouluna toiminut rakennus v. 1915, laajennettu 1936. Vanhempi osa jugend-vaikutteita, kaksi rungosta ulkonevaa poikkipäätyä. Laajennuksen ansiosta epäsymmetrinen. Muutoksia 1985, 1992, 1997. Maisemallisesti keskeisellä paikalla. Kirjasto 1998.

24. Heimolinna

1920-luvun klassismia edustava entinen suojeluskuntatalo. Toimii nykyisin kulttuuritalona. Aumakattoinen ja rapattu klassisvaikutteinen rakennus 1925. Tornii, pylväskuisiti. Suojeluskuntatalo 1925-1944, muutoksia 1985-87. Liike- ja vapaa-ajantoimintaa. Säilynyt hyvin 1920-luvun asussa. Asemakaavassa SR-kohde.

25. Satakunnantie 18

Nikkari-tyylinen entinen Loimaan kauppalantalo, nykyinen musiikkiopisto edustaa hyvin 1800-luvun lopun vaurasta puista rakennuskulttuuria. Rakennus oli aiemmin Seppälän tilan päärakennus. Kaupunkihistoriinkin kannalta säilytettävä.

26. Ratakatu 2

Asuinrakennus 1929 VR:n alueella rautatieaseman vieressä. Osa valtakunnallisesti arvokasta rautatieasema miljöötä.

27. Nuorisotalo

Asemapäällikkö Granfeltin rakennuttama asuinrakennus vuodelta 1890. Toiminut asuntona, kärjäatalona ja kouluna. Nykyisin nuorisotalona. Muodostaa osan rautatieaseman ympäristöä. Vinkkelimuotoinen rakennus,

6.8.2013

kuusiruutuiset ikkunat, pylväiden kannattelema avokuisti, sahalaitainen koristelista.

28. Hollonmäki

Kantatalo, rustholli. Vanha, 1860-luvulla nykyiselle paikalleen siirretty, päärakennus on pitkärunkoinen, satulakattoinen, ulkoseinät vuorattu pärein. Uusi päärakennus on rakennettu 1877-1910 perinteelliseen talonpoikaiseen tyyliin. Kartanolla on näkyvä sijainti peltoalueen laidassa. Aitta 1840, kammio 1912, karjakeittiö ja talli 1910.

29. Äyväri

Sijaitsee Vesikosken kylässä.

Suuren peltoaukean laidassa oleva, ulkonaiselta kuosiltaan vanhana pysynyt, talonpoikaistalo. Jätetty asumattomaksi. Kantatalo. Nykyisellä tontilla 1880-l. Pitkärunkoinen päärakennus 1884, poikkipääty 1928. Muu rakennuskanta uutta, kuitenkin hyvin maisemaan sovitettu yhtenäinen kokonaisuus.

30. Satakunnantie 5 (vanha apteekki)

Poikkipäätyinen hirsirakennus vuodelta 1886, pieni torni. Toiminut seuraahuoneena, apteekkina sekä kaupalliikkeenä. Suuret näyteikkunat. Liittyy oleellisesti Loimaan kaupungin syntyvaiheisiin.

31. Vallinkorva

Eräs maamme ensimmäisistä betonilaatalle perustetuista asuinrakennuksista vuodelta 1912. Peruskorjattu 1974. (asemakaavassa SR-kohde). Jugend-vaikutteinen, mansardikatto, päädyt aumattu, pylväskuis-ti. Sisätiloja peruskorjattu 1930-l, 1974, ulkoasu hyvin säilynyt. Vinkkeli ulkorak. 1912. SR.

32. Hulmi

Kantatalo, rustholli. Aumakattoinen ja klassisvaikutteinen 1928 rakennettu komea, hyvin säilynyt päärakennus. 1888 valmistunut tiilinavetta, joka on peruskorjattu vuonna 1987 kiviatteljeeksi, aitta vuodelta 1886. Siirretty nykyiselle tontille 1870-l.

33. Siltala

Asuinrakennus 1902, Pankki 1900-l alussa, ravintola 1958-1990-luvulle. Suuriruutuiset ikkunat. Muodostaa historiallisesti arvokkaan kokonaisuuden yhdessä entisen apteekkitalon sekä Norrmanin talon kanssa.

34. Kuusilinnanmäki

Kuusilinna, palstatila. Entinen Peltoisten Mikkolan kantatalon toinen päärakennus. Perustettu v. 1919 tienoilla. Jugendvaikutteinen asuinrakennus v. 1919, runsaasti yksityiskohtia; ikkunat, torni, erkkeri, parveke. Saunarakennus 1919. Tilan navetta nykyisin Kuusilinna -nimisen tilan puolella.

35. Aittamäki (ent. Rynkö)

Aittamäen herraskartanomiljöö, jonka empire-tyylinen päärakennus on vuodelta 1838, mutta Onkijoen rantaan asti ulottuva puisto osin 1700-luvultakin. Entinen Rynkön rustholli. Empiretyylinen päärakennus 1838, savikanervanavetta 1887, kaksi vilja-aittaa 1700- tai 1800-l. 1800-l ja 1900-l alkupuolen ulkorakennuksia.

36. Koivukoski

Sijaitsee Vesikosken kylässä. Rakennusteknillisesti ja -historiallisesti kiintoisa talonpoikaistalon päärakennus 1700-luvulta, siirretty nykyiseen paikkaansa 1917. Pitkät nurkat, kuusiruutuiset ikkunat. Vuoraamaton, antikvaarinen säilyneisyys hyvä. Talli 1900-l alkupuolelta. Palstatila 1900-l alusta.

37. Isotalo

6.8.2013

Joenerän Yksinäistalo jaettiin 1600-luvulla Isotaloon ja Vähätaloon. Paikalla on Joenerän puolikas; Isotalo, päärakennus 1872, toinen asuinrak. 1860-l ja ulkorakennuksia 1800-luvulta.

38. Hovila

Talonpoikaistalo etäällä kyläkeskustasta. Kylä-Punton osatalo jaettu Kylä-Puntoon ja Hovilaan. Leveärunkoinen, aumakattoinen päärakennus 1921-1923 Onni Touru, luhti 1700-l(?), siirretty. Toinen asuinrakennus 1928, korjattu 1980, ulkorak 1930- ja 1940-l

39. Norrmannin talo

Vuonna 1889 valmistunut uusrenessanssivaikutteinen asuinrakennus. Julkisivuun ei ole tehty suuria muutoksia. Ristikarmilliset ikkunat. Liittyy Loimaan kauppalan syntyvaiheisiin. Muodostaa kokonaisuuden apteekkitalon sekä entisen Loimirannan kanssa.

40. Haaran kivisilta

Holvattu harmaakivisilta ehkä vuosisadan alusta. Olennainen osa kylämiljöötä.

1.3 Paikallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet

Paikallisesti merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön kohteita ovat osayleiskaavakartalla ja liitetaulukossa kohteet 41 - 178. Näistä maakuntamuseon inventoinnissa mainituista kohteista Satakunnantie 19 on purettu. Lisäksi osayleiskaavassa on suojelukohteiksi osoitettu maisemallisesti arvokkaiksi arvoitetut kohteet 179 - 191 ja aiemmin laaditussa yleiskaavassa suojelukohteiksi osoitetut kohteet nro 192 - 194. Kohdekuvaukset on esitetty kaavaselostuksen liitetaulukossa 7.

Kaavakartalla on osoitettu paikallisesti merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuuksia (kh-3), joissa on huomioitu maisemallisesti arvokaiden kohteiden aluekokonaisuuksia.

Paikallisesti merkittäviä rakennetun ympäristön kokonaisuuksia ovat:

- Tuulensuun rintamamiestaloalue lähiympäristöineen Sammonkadun, Huvilakadun, Lönnrotinkadun ja Mattilankadun varsilla
- Saunalahden työväenasuntoalue Peltoisissa lähiympäristöineen, Loimaan kauppalan vanhinta asutusta
- Ypäjänskadun, Kyttälänskadun asuinalue lähiympäristöineen Tampereentien ja radan välissä, Loimijoen ja keskustan pohjoispuolella, useita 1920- ja 1930-lukujen asuinrakennuksia
- Ns. Moskovan asuinalue lähiympäristöineen Turuntien ja radan välissä noin 1,2 km keskustasta etelään
- Hannankaupungin työväenasuntoalue lähiympäristöineen, Myllykylän kaupunginosassa lähellä Vesikosken koulua (mm. Nopolankadun ja Miinankadun varsilla Hirvikoskentien pohjoispuolella)
- Mäenpään alueen asutusta ja maatiloja ja mäkitupia metsäisellä selänteellä Loimijoen pohjoispuolella noin 1,5 km keskustasta kaakkoon
- Kauhanojan kylän eri osa-alueet

6.8.2013

2 MAISEMAN SUOJELU

Loimaan Keskustan osayleiskaavan alueeseen ei kuulu Valtioneuvoston periaatepäätöksen (1995) mukaisia valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita.

Maakunnallisesti merkittävä maisema-alue vahvistettavana olevassa maakuntakaavaehdotuksessa on:

- **Niinijoen kulttuurimaisema-alue – Niinijoen, Mellilän ja Loimaan viljelyalueet**

Maakunnallisesti arvokas maisema-alue käsittää Niinijoen varren Hurskalan, Torkkalan, Pahikaisten, Krekilän ja Pappisten kylät sekä Mellilän laajat viljelyalueet Hevonlinnan harjuvyöhykkeelle saakka. Laaja viljelysaukea jatkuu yhtenäisenä Karhulan kylälle saakka käsittäen 9-tien molemmat puolet lähellä Loimaan taajamaa. Lounaassa alue rajautuu yhtenäiseen harjuselänteeseen. Mellilän taajama ja kirkonkylä kuuluvat alueeseen.

Maiseman arvo perustuu laajoihin, avariin viljelyalueisiin alueellisen kulttuurimaiseman ilmentäjänä. Alue edustaa elävää maaseutumaisemaa ja on tärkeä osa Varsinais-Suomen myöhäisempää asutuskerrostumaa. Maisema on avaraa, suurimittaista ja yhtenäistä (Mellilän kulttuuriympäristöohjelma 2002).

Maisemalle on tyypillistä sen rajautumattomuus. Metsänreuna kulkee peltoaukeiden takana matalana nauhana. Varsinais-Suomen rannikovyöhykkeelle tyypillisiä metsäsaarekkeitä ei myöskään ole. Asutus sijaitsee vaatimattomilla kumpareilla tai savikolla. Vanhin asutus on sijoittunut Niinijokea seurailevien teiden varteen. Rakennuskanta vaihtelee pienistä tilakeskuksista suurempiin, vauraampiin talonpoikaistaloihin. Rakennuskanta ja pihapiirit ovat edelleen pääosin hyväkuntoisia. Mellilän taajaman itä- ja etelä puolella levittäytyvät suuret tasaiset viljelyaukeat, joista keskeisimpiä ovat Isoperän ja Vähäperän alueet. Niinijoki ja muutama muu pieni Loimijoen sivujoki mutkittelevat läpi viljelyalueiden kapeina nauhoina. Joet erotuvat maisemassa vain paikoitellen luoden erittäin kauniita jokitörmäiden pienmaisemia.

Viljelykset ja rakennukset tulevat paikoitellen hyvin lähelle jokea.

(Lähde: Varsinais-Suomen liitto, 30.9.2008. Anni Järvitä ja Matleena Muhonen. Varsinais-Suomen Kulttuurimaisemaselvitys, Loimaan seutu, Vakka-Suomi, Turunmaa ja Turun seudun kehyskunnat.)

6.8.2013

3 MUINAISJÄÄNNÖKSET JA HISTORIALLISET KYLÄTONTIT

3.1 Muinaisjäännökset

Muinaisjäännökset ovat maaperässä olevia rakenteita ja merkkejä, jotka ovat syntyneet vuosisatoja tai vuosituhansia sitten ihmisten erilaisten toimintojen seurauksena. Turun seudulla tavallisimpia kiinteitä muinaisjäännöksiä ovat esihistorialliset (n. 8000 eKr. – 1150 jKr.) kalmistot, asuinpaikat ja kuppikivet, mutta muinaisjäännöksiin lukeutuu myös joukko historiallisen ajan (1150 jKr.-) kohteita kuten tykkipattereita ja rajamerkkejä.

Vain osasta muinaisjäännöksistä on jäljellä rakenteita, jotka voidaan nähdä maanpinnalle. Suurin osa on maan pinnan alla näkymättömissä. Muinaisjäännösten rajaaminen ehdottoman varmoiksi alueiksi on näin ollen vaikeaa ilman arkeologisia tutkimuksia. Muinaisjäännösmerkintä kartalla on siis ikään kuin hälytysmerkki siitä, että paikalla tai sen ympäristössä on yksi tai useampiakin kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Muinaisjäännökset ovat automaattisesti muinaismuistolain (295/63) rauhoittamia. Muinaisjäännöstä ei saa näin ollen kaivaa, peittää tai muuttaa millään tavoin omin luvuin. Mikäli alueella, jolla on muinaisjäännös (kaavamerkinnällä tai ilman), suunnitellaan kaavoitusta tai muuta maankäyttöä, on muinaisjäännöstilanne ja mahdollinen tutkimustarve selvitettävä hyvissä ajoin museoviranomaisten kanssa.

Alueelle laadittiin työn aikana arkeologinen osainventointi Loimaan kaupungin keskiosassa kesällä 2008. Inventoinnin perusteella osayleiskaavaan tuli kaksi uutta suojeltavaa muinaisjäännöstä (kohteet 5 ja 6).

Kaavakartassa on esitetty seuraavat tunnetut muinaisjäännökset (SM-merkinnällä) suunnittelualueelta. Kohteen edellä oleva järjestysnumero viittaa kaavakartalla kohteen ohessa olevaan numeroon.

1. Joenperä, Hakala (SU 631)

Hiekkainen, nurmettunut mäkiäho, jota metsä ympäröi pohjoisen ja lännen puolelta, mutta joka itää kohti laskeutui loivahkona rinteeseen, jonka alta alkoivat laajanpuoleiset viljelysaukeat. Kuopat ovat matalahkoja painanteita maanpinnassa. Ne näkyvät selvästi ohuehkon sammalkerroksen alta. Vuonna 1937 kaivettiin yksi kuoppa. Länsipäässä oli kiveys maahan kaivetun, hiekalla täytetyn kuopan seinäminä. Seinämät supistuivat hieman pohjaa kohti, joka niinkään oli kivetty sekä epätasainen. Kuopasta ei löytynyt minkäänlaista esinettä, ei myöskään tulenpidon jälkiä ollut havaittavissa.

2. Klokkarla, Vanhakirkko (SU 664)

Loimaan pitäjän vanhan kirkon paikka ilmeisesti 1400-luvulta 1830-luvulle saakka. Sijaitsee Loimijoen uoman ja siihen lännestä laskevan Tulkinjojan suun väliin jäävällä korkeammalla, vain runsaat 100 m leveällä niemellä. Puiseen kirkkoon lienee liittynyt kivisakasti. Aluetta ympäröi edelleen hirsiaita, joka rakennettu alun perin 1750-luvulla, ja sittemmin aika ajoin korjattu. Aidan vieressä on muutamia hautakiviä, mutta hautausmaana paikkaa ei enää käytetä. Näkyviä merkkejä kirkkorakennuksesta ei ole. Alueen keskivaiheilla on muistokivi, jonka luoteispuolella maankolossa havaittiin inventoinnissa laastia ja tiilenkappaleita. Paikalle on kuitenkin tuotu täytemaata esiin nousseiden luiden peittämiseksi. Alueella kasvaa muutamia suuria katajia ja lehtipuita. Seurakunta niittää kesäisin alueen heinikkoa. Kirkon perustuksen jäänteet lienevät hyvin säilyneet, joten paikan suojelu on tärkeää.

3. Pappila, Kanta-Loimaan kirkko

Kirkon eteläpuolisella kalliokohoumalla kiviaidan eteläpuolella, kirkon ja kotiseutumuseon välissä oleva kallio, jossa ainakin 39 kuppian. 15 m matkalla eteläpohjoisuunnassa ja 10 m matkalla itä-länsisuunnassa. Suurikokoisia, pienimmätkin halkaisijaltaan 5 cm, suurimmat 20 cm. Osa ryhmissä, osa yksittäin esiintyviä. Selvästi ihmisen tekemiä, mutta tekoajankohta on epävarma. Myös porauksen ja louhinnan jäl-

6.8.2013

kiä alueella, jopa osassa kupeista. A-L. Hirviluoto pitänyt epävarmana. Muinaisjään-
nösکیلپی.

4. Taatihaka, Loimaan kaupunkiseurakunnan hautausmaan kiviaita

Kuppikivi, jossa ainakin 2 suurta kuppia. Kivi tuotu alueelle muualta. Ei ole entuudesta-
taan muinaisjäänösrekisterissä.

5. Rautelinhaka, tervahauta.

Metsäisessä mäenkumpareessa. Tervahauta lienee ollut käytössä 1800-luvulla, ellei
jopa aiemmin. Ei ole muinaisjäänösrekisterissä.

6. Vehka-Alhon lähde.

Perimätieto liittyy todennäköisesti tähän lähteeseen. Lähteellä on kerrottu olevan pa-
rantava vaikutus johtuen siitä, että vesi virtasi aluksi pohjoiseen. Ei ole entuudestaan
muinaismuistorekisterissä.

Myös seuraavat mahdolliset muinaisjäänökset on osoitettu kaavakartalle:

7. Kartanonmäen vanha kartanon paikka (seutukaavassa SU 661)

Kartanon rakentaminen ajoittuu historiallisten lähteitten perusteella 1640-luvulle
(Veikko Laakso: Suur-Loimaan historia I, 115.). Mäellä on nyt vanhainkodin rakennuk-
sia, on myös vanha punaiseksi maalattu hirsiaitta. Puusto on paikoin tiheää, ja kookas-
takin. Aitan itäpuolella puitten alla erottuu maan pinnasta joitakin kivien yläpintoja;
mahdollisesti siellä on hajalleen liikuteltuja rakennusten peruskiviä. (Ei ole muinais-
jäänösrekisterissä)

8. Kratsinkallion mahdollinen tunnistamaton muinaisjäänös, kaksi kallioon koverrettua kuppia

Pihalla on kaksi kallioon tehtyä kuoppaa. Toinen niistä on kuutisen metriä länteen pi-
han asuinrakennuksen siitä nurkasta, joka on pihalta katsoen vasemmalle etuseinän
ulko-ovesta. Kuopat eivät ole hakkaamisen jäljiltä, vaan niitten sisus on silotettu. Ei
ole entuudestaan muinaisjäänösrekisterissä.

3.2 Historialliset kylätontit

Historialliset kylätontit on osoitettu kaavakartalla sm-2 -osa-alueen rajauksel-
la. Näitä ovat seuraavat:

Peltoisten kylätontti

Kylätontin paikka ei poikkea muusta ympäristöstä korkeussuhteitten tai muun selvästi
havaittavan ominaisuutensa puolesta. Ei ole selvillä, onko paikalla sanottavasti jäljellä
säilyneitä maakerroksia mahdollisine tutkimuskelpoisine esinelöydöstöineen. Joen ran-
tatörmässä on jonkinlaisen kevyen sillan tai lossin vaatimien rakenteitten jäännöksiä
jäljellä. (Ei ole muinaisjäänösrekisterissä.)

Pohjois-Vesikosken kylätontti

Kylätontti on vanhojen karttojen mukaan ollut aivan lähellä joen rantatörmää. Vanho-
jen karttojen näyttämällä kylän talontonttiryhmän kohdalla on vuonna 1876 peruste-
tun koulun rakennus ja sen länsipuolella Loimaan ammatti- ja aikuisopiston nykyaikai-
set rakennukset. Kylätontin paikka ei poikkea muusta ympäristöstä korkeussuhteitten
tai muun selvästi havaittavan ominaisuutensa puolesta. Ei ole selvillä, onko paikalla
sanottavasti jäljellä säilyneitä maakerroksia mahdollisine tutkimuskelpoisine esinelöy-
döstöineen. Ei ole muinaisjäänösrekisterissä.

Etelä-Vesikosken kylätontti

Kylätontti on vanhojen karttojen mukaan ollut aivan lähellä joen rantatörmää. Vanho-
jen karttojen näyttämällä kylän talontonttiryhmän kohdalla on nyt omakotitaloja, joku
niistä aivan uusi. Kylätontin paikka ei poikkea muusta ympäristöstä korkeussuhteitten
tai muun selvästi havaittavan ominaisuutensa puolesta. Ei ole selvillä, onko paikalla
sanottavasti jäljellä säilyneitä maakerroksia mahdollisine tutkimuskelpoisine esinelöy-
döstöineen. Ei ole muinaisjäänösrekisterissä.

6.8.2013**Kemppilä**

Kylätontin paikka ei poikkea muusta ympäristöstä korkeussuhteitten tai muun selvästi havaittavan ominaisuutensa puolesta. Ei ole selvillä, onko paikalla sanottavasti jäljellä säilyneitä maakerroksia mahdollisine tutkimuskelpoisine esinelöydöstöineen. Ei ole muinaisjäännösrekisterissä.

Mäenpään vanha asuinpaikka

Ei ole selvillä, onko paikalla sanottavasti jäljellä säilyneitä maakerroksia mahdollisine tutkimuskelpoisine esinelöydöstöineen. Ei ole muinaisjäännösrekisterissä.

FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy

	KYLÄ	KIINTUNNUS	KIINTEISTÖ	KULTHISTAR	ARVOTUS	PERUSTELU	KOORDX	KOORDY
1	Pappila	881:0	Kanta-Loimaan kirkko (Kirkkomaa)	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Valtakunnallinen	Länsitorinlinen tiilirunkoinen ristikirkko. Luonnokset Bassi 1824, toteutus C.L. Engel 1837. Tulipalo 1888, korjattiin 1890-91 (J.Stenbäck). Keskuskupoli. Barokki- ja uusrenessanssi-tyylejä. Harmaakivinen pitäjänmakasiini. SU-663, RKY 1993, 81.	2444514	6752213
2	Hirvikoski	40100010056	Ferraria	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Valtakunnallinen	Jugend-vaikutteinen konttorirakennus v.1900. Katolla torni. Laajennettu vinkkelimuotoiseksi 1945. Toiminut nyk. OFA:n tehtaiden konttorirakennuksena sekä tehtaan johtajan asuntona. Asemakaava SR. Osa 1800-l. lopulla syntynyt tehdasmiljöötä. RKY 1993, 7	2445880	6750870
3	Vesikoski	40600050007	Loimaan nahkatehdas	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Valtakunnallinen	Tiiliset tehdasrakennukset ja johtajan asunto 1900-l alusta. SU 663, valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö RKY 1993, 78.	2447240	6750240
4	Vesikoski	40600050013	Koskenranta	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Valtakunnallinen	Vesikosken sähkölaitoksen turbiinihuone. Rakennus kuuluu Loimaan nahkatehdasmiljööhön RKY 1993, 78.	2447240	6750310
5	Vesikoski	40600090001	Vesikosken museomylly	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Valtakunnallinen	Historiallisesti arvokas myllymiljö. Myllyrakennus 1888, sähkökäyttöiseksi 1908. Jauhatus päättyi 1963, museoksi 1979. Ympäristössä myös 1904 valmistunut myllytupa sekä siirretty 1800-luvun hirsiaitta. SU 662. RKY 1993, 78.	2447320	6750320
6	Vesikoski	40600030001	Rautatiealue	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Valtakunnallinen	III lk. rautatieasema 1876, avokuisti. Puistomaisessa miljöössä m hirsirunkoinen varastorakennus, tiilirunkoinen vesitorni 1918, asuinrakennuksia. Loimaan kaupungin alkusysäys, paikallishistoriallisesti tärkeä. Tyypinsä ainoa edustaja Suomessa. RKY 1993	2449080	6749010
7	Pappinen	2:65	ALAKLEME	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Osatalo lähellä kylätonttia. Klemen puolikas, jaettu 1700-l. ja 1800-l. taitteessa. Päärakennus 1883, hirsirunko, satulakatto, poikkipääty 1930-l. Säilyttänyt 1930-l. asun. Talli 1926, ulkorak. 1900-l. eri vuosik. Seutukaavan MM:2 K 208.	2440277	6745256
8	Krekilä	41900050035	Ketosuo	Rakennushistoriallisesti arvokas	Seudullinen	Lohkottu 1978. Pienehkö rankorunkoinen ja satulakattoinen kahden huoneen asuinrakennus. 1970-l. taitteella Alpo Jaakolan omistuksessa, seinissä Jaakolan maalauksia. Ulkorakennuksia 1940-l, muualta siirretty aitta.	2442909	6746752
9	Raikkola	3:17	FRANSSI	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Kantatalo, näkyvä sijainti. Nykyisellä tontilla 1800-l. Päärakennus 1800-l puolivälistä. Nykyinen asu 1928, säilynyt hyvin. Hirsirunko, aumakatto ja poikkipääty. Luhti 1901, navetta 1898, uusittu 1930-l, aitta 1800-l, sikala 1905, halkovaja.	2443533	6755095
10	Klokkarla	1:8	Vanhan Kirkon hautausmaan aita	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Kirkon paikka 1400-l. Loimijoen rannalla. Tukiarkkirakenteisen, katetun hirsiaidan vanhimmat osat 1749-1750, nykyinen muoto 1795. Korjauksia, mm. 1999. Aidasta purettu kellotapuli ja asehuone. 1751 rakennettu puukirkko siirretty Alastarolle 1837. SU 664.	2443845	6750948
11	Pappila	1:20	Pappila	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Ent. Loimaan kirkkoherran virkatalo. Samalla paikalla 1700-l kartoissa. Klassisvaikutteinen päärakennus 1920-l, suunn. arkkitehti Harald Smedberg. Säilynyt 1920-l asussa. Aitta 1800-l, varasto 1950-l. Osa valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä RKY1993,81	2444275	6752221
12	Pappila	881:0	Loimaa-Seuran kotiseutumuseo	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Lainajvästö 1855 Kirkon vieressä. Luonnokivestä muurattu satulakattoinen viljamakasiini. Säilyttänyt hyvin valmistusaikansa ulkoosan. Kotiseutumuseona v.1964. Osa Kanta-Loimaan kirkon, museon ja esihistoriallisten kuppikivien miljöötä RKY 1993, 81.	2444517	6752126
13	Kurittula	2:30	Tuomola	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Kantatalo, entinen rustholli lähellä kylätonttia. Satulakattoinen ja hirsirunkoinen päärakennus 1860-l., korjauksia sisätiloissa, ulkoasu hyvin säilynyt. Kaksi vilja-aittaa 1850-1870-l, navetta 1928, sauna 1950-l, konehalli. Seutukaavan SU-kohde 666.	2444550	6755164
14	Pappila	8:35	KUNNANTALO	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Entinen Loimaan kunnan kunnanvirasto. Kuntaliitoksen jälkeen Loimaan kaupungin virastoja. Vanhempi osa v. 1928, arkkitehti Harald Smedberg. Laajennus 1988, taakse lisäsiipi. Vanha osa säilynyt 1920-l. ulkoasussa.	2444930	6751546
15	Karhula	3:7	HAKKINEN 1/2	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Kantatalo isojaon (1769) aikaisella kylätontilla. Empire-vaikutteinen hirsirunkoinen päärakennus 1800-l. alkupuolelta. Luhti, navetta 1908 ent. karjakeittiö 1939 sekä asuinrakennus 1980-l. Osa Karhulan kyläryhmää RKY 1993, 83. Seutukaavassa MM:2 K 209.	2445302	6746756
16	Karhula	8:2	Pelto-Hulmi	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Kantatalo nimellä Hulmi. Entinen sotilasvirkatalo isojaon (1769) aikaisella kylätontilla. Pitkärunkoinen, satulakattoinen, poikkipäätyinen päärakennus 1800-l. Eri-ikäisiä ulkorakennuksia 1800-l - 1960-l. Osa karhulan kyläryhmää RKY 1993, 83. MM:2 K 209.	2445371	6746870
17	Karhula	11:8	Tohna	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Kantatalo isojaon aikaisella kylätontilla. Päärakennuksessa keissejalipohja 1810-l, laajennus 1906, korjauksia 1964. Aitat 1700-l. 1800-l ja 1900-l alkupuolen ulkorakennuksia; mm mylly. Osa Karhulan kyläryhmää RKY 1993, 83. Seutukaavassa MM:2 K 209.	2445506	6746852
18	Ferraria	01200020004	OFA/Ferraria	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Teollisuuskiinteistö. Korjauspaja 1890-l, kettinkitehtaat 1920-l, sekä 1934. Rankorunkoinen varasto 1900-l. alusta. Liittyy Loimaan seudun teollistamiseen. Asemakaava T III/S. Osa 1800-l. lopulla syntynyt tehdasmiljöötä. RKY 1993, 78.	2446060	6750870
19	Vesikoski	40600090213	Ruskiapää	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Vesikosken Myllykylän kantatalon salirakennus 1875-1900. Toiminut myös kouluna 1920-l. Osa Myllykylän pihapiiriä.	2447370	6750330
20	Vesikoski	40600090216	Myllykylä	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Kantatalo, rinnakkaisniminen Ruskiapää. Nykyiselle tontille 1800-l. Pitkärunkoinen päärakennus 1897. Kaksi satulakattoista umpikuisti, ristikarmilliset ikkunat. Vinkkelimuotoinen navetta 1909, laajennettu 1927, talli/mylly 1908. Asemakaavassa SR.	2447370	6750350
21	Vesikoski	40600010002	Vanha Koulu	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Kansakoulu vanhalla kylätontilla, aloittanut 1876, nykyinen koulurak. 1905, muutoksia 1970-80-l. Kaksi poikkipäätyä, osin aumakattoinen. Kuusiruutuiset T-karmilliset ikkunat. Edelleen opetusikäisessä. Loimaan ensimmäinen koulu.	2448460	6750240
22	Vesikoski	40600030031	Vapaudenkatu 1	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Asuinrak. 1900-l alusta (1917?), kuusiruutuiset ikkunat, uusrenessanssi-vaikutteinen vuoraus, satulakattoinen kaksoiskuisti. Muistuttaa pohjaltaan keissejalirakennusta. Hyvin säilynyt. Osa valtakunnallisesti merkittävää Satakunnantien miljöötä RKY 1993,7	2448680	6749830
23	Keskusta	00100150001	Talousskoulu (Kirjasto)	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Pääosin kouluna toiminut rakennus v. 1915, laajennettu 1936. Vanhempi osa jugend-vaikutteita, kaksi rungosta ulkonevaa poikkipäätyä. Laajennuksen ansiosta epäsymmetrinen. Muutoksia 1985, 1992, 1997. Maisemallisesti keskeisellä paikalla. Kirjasto 1998.	2448730	6749350
24	Vesikoski	40600030050	Heimolinn	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Suojeluskuntatalo. Aumakattoinen ja rapattu klassisvaikutteinen rakennus 1925. Torni, pylväskuisiti. Suojeluskuntatalo 1925-1944, muutoksia 1985-87. Liike- ja vapaa-ajantointia. Asemakaavassa SR. Säilynyt hyvin 1920-luvun asussa.	2448900	6749230
25	Keskusta	00100180004	Satakunnantie 18	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Osatalo. Pitkärunkoinen talonpoikaistalo 1880, ollut m. kauppa, pankki, koulu, kauppalantalo, neuvola, kirjasto, musiikkikoulu. Sisältä uudistettu, ulkoa säilyttänyt varakkaan talonpoikaisten rakennuksen ilmeen. SU 665. Osa Satakunnantien miljöötä RKY 1993-7	2448970	6749580

	KYLÄ	KIINTUNNUS	KIINTEISTÖ	KULTHISTAR	ARVOTUS	PERUSTELU	KOORDX	KOORDY
26	Lunastusyksikkö	87100020001	Ratakatu 2	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Asuinrakennus 1929 VR:n alueella rautatieaseman vieressä. Osa valtakunnallisesti arvokasta rautatieasema miljöötä. RKY 1993-80.	2449010	6748890
27	Vesikoski	40600030003	Nuorisotalo	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Asuinrakennus 1890, toiminut kärjätalona. Vinkkelimuotoinen rakennus, kuusiruutuiset ikkunat, pylväiden kannattelema avokuisti, sahalaiteinen koristeista. Osa valtakunnallisesti valtakunnallisesti arvokasta rautatieaseman miljöötä. RKY 1993	2449040	6749100
28	Vesikoski	40600100028	Hollonmäki	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Kantatalo, rustholli, näkyvä sijainti. Vanha päärakennus siirretty kylätontilta 1860; pitkärunkoinen, satulakattoinen, ulkoseinät vuorattu pärein. Uusi päärakennus 1877-1910. Aitta 1840, kammio 1912, karjakeittiö ja talli 1910. Seutukaava: SU-660. MY 211	2449080	6750220
29	Vesikoski	40600020034	Äyväri	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Kantatalo. Nykyisellä tontilla 1880-l. Pitkärunkoinen päärakennus 1884, poikkipääty 1928. Muu rakennuskanta uutta, kuitenkin hyvin maisemaan sovitettu yhtenäinen kokonaisuus. Seutukaava: SU 664.	2449110	6750850
30	Vesikoski	40600080019	Satakunnantie 5	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Poikkipäätyinen hirsirakennus 1886, pieni torni. Toiminut seurahuone, apteekki, sekä useita kauppa-likkeitä. Suuret näyteikkunat. Liittyy oleellisesti Loimaan kaupungin syntyvaiheisiin. Seutukaavan suojelukohde S 441 yhdessä naapurikiinteistöjen kanssa.	2449180	6749510
31	Vesikoski	40600080080	Vallinkorva	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Jugend-vaikutteinen asuinrakennus 1912 radan varressa, ensimmäisiä betonilaattele perustettuja Loimaan seudulla. Mansardikatto, päädyt aumattu, pylväskuisti. Sisätiloja peruskorjattu 1930-l, 1974, ulkoasu hyvin säilynyt. Vinkkelin ulkorak. 1912. SR.	2449190	6749320
32	Vesikoski	40600010060	Hulmi	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Kantatalo, rustholli. Siirretty nykyiselle tontille 1870-l. Aumakattoinen ja klassisvaikutteinen päärakennus 1928, tiilinavetta 1886, aitta 1886 ja karjakeittiö 1870.	2449210	6750140
33	Vesikoski	40600080013	Siltala	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Asuinrakennus 1902, Pankki 1900-l alussa, ravintola 1958-1990-luvulle. Suuriruutuiset ikkunat. Muodostaa historiallisesti arvokkaan kokonaisuuden yhdessä entisen apteekkitalon sekä Normmanin talon kanssa. Seutukaavan suojelukohde S 441.	2449280	6749450
34	Peltoinen	40500020081	Kuusilinnanmäki	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Kuusilinna, palstatila. Perustettu v. 1919 tienoilla. Jugend-vaikutteinen asuinrakennus v. 1919, runsaasti yksityiskohtia; ikkunat, torni, erkkeri, parveke. Saunarakennus 1919.	2449750	6748040
35	Onkijoki	1:123	Aittamäki (ent. Rynkö)	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Aittamäen kartano Onkijoen rannassa. Entinen Ryngön rustholli. Empiretyylinen päärakennus 1838, savikanervanavetta 1887, kaksi vilja-aittaa 1700- tai 1800-l. 1800-l ja 1900-l alkupuolen ulkorakennuksia. Puisto osin 1700-luvulta. SU-kohde 662.	2450232	6755655
36	Vesikoski	40600120037	Koivukoski	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Palstatila 1900-l alusta. Pitkärunkoinen päärakennus 1700- tai 1800-l, siirretty 1917. Pitkät nurkat, kuusiruutuiset ikkunat. Vuoraamaton, antikvaarinen säilyneisyys hyvä. Talli 1900-l alkupuolelta. Seutukaavassa SU 666.	2450420	6751680
37	Joenperä	1:44	Isotalo	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Kantatalo, rustholli kylätontilla. Joenperän yksinäistalon puolikas, jaettu 1600-l. Päärakennus 1872, toinen asuinrak. 1860-l, luhti 1879 ja maituhuone rajaavat kolmelta sivulta talonpoikaistalon pihapiirin. Aitta ja kellari 1800-l, navetta 1914. SU-670.	2452028	6743479
38	Kauhanoja	2:65	Hovila	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Talonpoikaistalo etäällä kyläkeskustasta. Kylä-Punton osatalo jaettu Kylä-Puntoon ja Hovilaan. Leveärunkoinen, aumakattoinen päärakennus 1921-1923 Onni Tourn, luhti 1700-l(?), siirretty. Toinen asuinrakennus 1928, korjattu 1980, ulkorak 1930- ja 1940-l	2452822	6746140
39	Vesikoski	40600080072	Norrmannin talo	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Seudullinen	Uusrenessanssivaikutteinen asuinrakennus 1889, julkisivuun ei suuria muutoksia. Ristikarmilliset ikkunat. Liittyy Loimaan kauppalaan syntyvaiheisiin. Muodostaa kokonaisuuden apteekkitalon sekä entisen Loimirannan kanssa. Seutukaavassa S 441.	2449180	6749510
40	Haara		HAARAN KYLÄN SILTA	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Maisemallinen	Luonnonkivistä holvattu kaarisilta, mahdollisesti 1900-luvun alusta. Sijaitsee Hirvikosken ja Mestämaan välisen maantien vanhalla linjalla, ylittää Onkijoen sivuhaaran.	2450771	6756211
41	Pappinen	5:42	SOLLA	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo isojaon (1768) aikaisella kylätontilla. Hirsirunkoinen ja satulakattoinen päärakennus 1883, laajennus 1930-l, korjaus 1978. Säilyttänyt 1930-l asun. Lyhytnurkkainen aitta 1910, savusauna 1920-l. Ulkorakennuksia 1900-l loppupuolelta. MM:2 K 208.	2439966	6744924
42	Pappinen	1:95	ALA-PIETI	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Osatalo Isojaon (1768) aikaisella kylätontilla. Pietin kantatalo jaettu 1700-l. alussa Yli- ja Ala-Pietiin. Päärak. moderni. Entinen talli 1913, navetta 1916, aitta 1800-l. kellari 1920- 1930-l. Navetta 1952. Seutukaavan MM:2 K 208.	2440010	6744870
43	Pappinen	4:28	SORO/	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo kylätontilla. Jaettu Seppään ja Soroon 1700-l. Päärakennus 1888, hirsirunko, satulakatto. Muutoksia 1920-l, maltillinen peruskorjaus 1985-1988. Talli 1914, tupakeittiörakennus 1905, muutos 1990, aitta 1900-l ja kellari 1800-l. MM:2 K 208.	2440109	6744965
44	Pappinen	4:20	SEPPÄ	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Osatalo. Soron kantatalo jaettu Seppään ja Soroon 1700-l. Nykyiselle tontille 1904. Ent syytinkirak 1920-l, navetta 1938, makasiini 1933, sauna 1925, kellari 1930-l. Päärakennus moderni omakotitalo. Osa Pappisten kyläkokonaisuutta; seutukaava MM:2 K 208.	2440250	6745065
45	Pappinen	6:46	Markkula (Yli-Urpo)	Historiallisesti arvokas	Paikallinen	Yli-Urpon osatalon talouskeskus. Urpon kantatalo jaettu 1700-l. Yli- ja Ali-Urpoon. Nykyiselle tontille 1800- ja 1900-l. taite. Hirsirunkoinen ja vinkkelimuotoinen päärak. 1800-l -1900-l. taite, Osa purettu 1953. Sementtitiilinen aitta 1926.	2440584	6744993
46	Seppälä	1:65	Harjula 1/3	Ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Palstatila, lohkottu 1913. Hirsirunkoinen ja satulakattoinen päärakennus 1912, hirsinavetta 1915, puuvaja 1921, riihi 1916, kanala/traktoritali 1933, puuvaja 1933, sauna 1950. Antikvaarinen säilyneisyys hyvä.	2442083	6751965
47	Seppälä	1:23	Hummeromäki 1/2	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Entinen torppa, perustettu 1870-l, itsenäiseksi 1922. Päärakennus siirretty muualta 1870-l, hirsirunko, satulakatto, ei rajuja muutoksia. Sauna 1800-l lopulta, lato 1800- ja 1900- vaihteesta.	2442112	6752783
48	Raikkola	2:12	PRUUKKA	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo etäällä kylätontista. Nykyiselle tontille 1920-l. Päärakennus leveärunkoinen, mansardikattoinen hirsirakennus 1924. Säilynyt 1920-l asussa. Maltillinen peruskorjaus 1991. Aitta ja rekihuone 1920-l. Ulkorakennuksia 1970- ja 1980-l.	2442359	6753845
49	Seppälä	1:67	Mäki-Seppälä	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Lohkottu 1927. Mansardikattoinen asuinrakennus 1925. Leveä runko, hirttä. Säilyttänyt hyvin 1920-luvun perusilmeen. Vinkkelimuotoinen sementtitiilinen navetta sekä konehalli ja saunarakennus.	2442518	6751032
50	Kurittula	3:24	Surutoin (Pisku)	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo, rinnakkaisnimi Surutoin. Yhdistetty Levälän Jussilan talo. Nykyiselle tontille 1700-l. Päärak. 1960-l. Vanha hirsirunkoinen ja satulakattoinen päärak. 1800-l, laajennettu vs. lopulla. Keskeisellä. Aitta 1800-l, talli 1911. Kuivuri.	2443620	6755844
51	Raikkola	11:0	Kurppa	Historiallisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo. Nykyiselle tontille 1900-l. alkuun mennessä. Päärakennus 1961. Hirsinavetta 1911, muutettu traktoritaliksi. Hirsinen talli 1908, laajennettu 1948 T-kirjaimen muotoiseksi. Empire-aitta 1800-l. Ulkorakennuksia II MS jälkeisiltä vuosikymmeniltä.	2443680	6754939

	KYLÄ	KIINTUNNUS	KIINTEISTÖ	KULTHISTAR	ARVOTUS	PERUSTELU	KOORDX	KOORDY
52	Klokkarla	1:28	KLOKKARLA (Klocarla)	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo Klockarlan yksinäistalo, toiminut Loimaan lukkarin asuntona. Päärakennus 1790-l, satulakatto ja hirsirunko, asu v. 1937 korjauksesta. talli 1934, navetta 1942, ulkorakennuksia 1930-l. Uusi päärakennus ja konehalli v. 1990-1991.	2443714	6751017
53	Kurittula		Munanmyyntiosuuskunnan talo	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Entinen munanmyyntiosuuskunnan talo. Hirsirunkoinen ja satulakattoinen rakennus v. 1927. Maltillinen peruskorjaus 1980- ja 1990-l taitteessa.	2443749	6755546
54	Raikkola	6:0	Vanha-Puntari	Rakennushistoriallisesti ja historiallisesti arvokas	Paikallinen	Osatalo. Puntarin kantatalo 1700-l. jaettu Yli- ja Ali- eli Vanha-Puntariin. Siirretty kahdesti. Nykyiselle tontille 1900-l. alussa. Päärakennus 1800-l ja 1900-l. taitte. Siirretty. Liiteri 1900-l. alusta. Uusi asuinrak. II MS jälkeisiä ulkorakennuksia.	2443815	6754509
55	Klokkarla	1:3, 1:11	TÖYKKÄ, TÖYKKÄ I, 'Seppä'	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Tilattoman väen asumus 1800-l. Hirsirunkoinen, satulakattoinen ja vinkkelimuotoinen kolmen huoneen rakennus. Paja ja sauna 1800-l lopulta, ajoittamaton navetta. Osa Vanhankirkon miljöötä, jääne alueen käsityöläisalusuksesta.	2443890	6750895
56	Raikkola	3:11	VESANTO	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Frantsin kantatalon syytinkiasunto Raikkolan kantatalon kylätontilla.. Tontti lohkottu 1920-l. Luonnonkivelle perustettu hirsirunkoinen ja mansardikattoinen rakennus 1920-l. Säilynyt hyvin. Ulkorakennus 1920-l sekä kellari.	2443964	6755234
57	Hirvikoski	2:36	KOSKENPÄÄ	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Lohkottu 1921. Leveärunkoinen ja satulakattoinen hirsirakennus v. 1894. Runsaasti koristeellisia yksityiskohtia, korjauksia 1960- ja 1970-l, silti ulkoasultaan hyvin säilynyt. Nahkurinverstas ja navetta 1800-l. lopulta. Sauna 1950-l ja varasto 1987.	2444046	6750936
58	Ilmarinen	14:4	UUSI-KÖSSI	Rakennushistoriallisesti ja historiallisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo. Alkup. nimi Kössi. Nykyiselle paikalle 1700-l. lopulla. Empiretyylinen hirsirunkoinen, satulakattoinen päärakennus 1818, täysin uusittu 1968. Toinen asuinrak. 1922. Suuri mansardikattoinen navetta 1900-l. alusta sekä vajarakennus 1920-l.	2444113	6750684
59	Hirvikoski	2:35	VARILA	Rakennushistoriallisesti arvokas	Paikallinen	Entinen apupappila 1700- ja 1800-l taitteesta. Peruskorjattu 1977, ilme osin uudistunut. Pihapiirissä kaksi ulkorakennusta.	2444175	6750999
60	Seppälä	1:51	Ali-Seppälä	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Osatalo, Seppälän rustholli jaettu 1700-l. Ali-Seppälään ja Yli-Seppälään. Nykyiselle tontille 1905 mennessä. Leveärunkoinen päärakennus, hirttä, satulakatto. Edustaa 1920-l. vaurasta maalaisrakentamista. Aitta 1800-l. Uusia ulkorakennuksia.	2444226	6753091
61	Kurittula	42100020007	Niemelä	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Vuonna 1930 valmistunut koulurakennus Loimijoen rannalla lähellä vanhaa kylätonttia. Ulkoasu säilynyt. Opetuskäytössä.	2444255	6754863
62	Kurittula	1:32	YLI-MIKOLA	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Osatalo, Mikolan rustholli jaettu 1700-l. Yli- ja Ali-Mikolaan. Siirretty kylätontilta 1800-l. Päärak. 1936, hirsirunko, satulakatto. Korjauksia 1958, 1990-1991. Entinen kanala 1935, uusittu, autotalli 1954. Kuivuri- ja konehalli 1988-1989.	2444295	6755471
63	Kurittula	4:31	YLI-NISSILÄ	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Osatalo, Nissilän kantatalo jaettu 1700-l. Yli- ja Ali-Nissilään. Nykyiselle tontille 1800-l. Hirsirunkoinen ja satulakattoinen päärakennus 1912, poikkipääty 1936, korjauksia 1954-1956. Ulkorakennus 1934 sekä ulkorakennuksia 1940- ja 1950-l.	2444383	6755384
64	Pappila	881:0	Kirkkola (Kirkkomaa)	Ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Seurakunnan paviljonkirakennus 1930-l, kirkon vieressä, varastokäytössä. Rankorunko, pulpettikatto. Ulkoasu säilynyt. Alvar Aallon luonnosten pohjalta suunnitellut Väinö Vesanto. Osa valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä RKY 1993, 81.	2444576	6752124
65	Puujalkala	10:0	Piki	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo, yhdistetty Ali-Murun (1/2 Muru) osatalo. Nykyiselle tontille 1900-l. alkuun mennessä. Asuinrakennukset 1960-l. Masardikattoinen navetta 1920-l, Onni Touru. Muutettu kuivuriksi. Talousrakennukset 1900-l. jälkipuoli.	2444621	6749782
66	Karsattila	41400100000	Iso-Hulmi	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Iso-Hulmin tila syntyi 1720-luvulla kun Hulmin ratsutila jaettiin Iso-Hulmiin ja Kylä-Hulmiin. Tilalla on säilynyt suuri asuinrakennus vuodelta 1905 sekä useita 1800-luvun ulkorakennuksia. Rakennukset on siirretty nykyiselle tontille ennen 1850-lukua.	2444794	6753939
67	Pappila	3:25	JÄÄKÄRIN TORPPA	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Vuonna 1939 rakennettu rankorunkoinen ja satulakattoinen keskusmuurirakennus. Korjauksia 1960-l. lopulla. Säilyttänyt 1930-l ja 1940-l. ilmeen. Eri-ikäisiä ulkorakennuksia toisen maailmansodan jälkeiseltä ajalta.	2444810	6751683
68	Pappila	8:35	VAPAA-AIKATOIMISTO/PALOASEMA	Rakennushistoriallisesti ja historiallisesti arvokas	Paikallinen	Paloasema. Tiilirunkoinen ja laakealla satulakattolla varustettu rakennus v. 1938. Suunnittelija Väinö Vesanto. Korotettu kaksikerroksiseksi 1951. Paloaseman toiminta päättyi 1970-l. Vapaa-ajan käytössä.	2444897	6751616
69	Piltola	5:16	Houkka (Rantala)	Historiallisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo. Sijaitsee Rantala-nimisen torpan tontilla. Päärakennus 1904-1905. Satulakatto, hirsirunko, useita korjauksia. Talli 1936-1938, vanha hirsiaitta nykyinen ulkoasu 1934. Uudempia sauna, kuivuri, konehalli.	2444899	6742688
70	Pappila	2:32	METSÄMÄKI	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Lohkotila, lohkottu Kanta-Loimaan pappilasta 1919. Päärakennus 1900, jugend-vaikutteinen, vinkkelinen, satulakatto, koristeellisia yksityiskohtia kuten ikkunat. Ulkoasu hyvin säilynyt. Kaksi piharakennusta 1900-l alkuvuosilta.	2444913	6751460
71	Karsattila	41400040042	Kylä-Hulmi	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Erotettu Hulmista 1720-l:lla, jaettu 1805. Siirretty kylätontilta 1890-l:lla (?). Vanha asuinrakennus 1800-l lopulta (purettu) ja useita 1900-luvun alkupuolen ulkorakennuksia. Nykyinen päärakennus 1951. Tilan vanhempi rakennuskanta on käyttöä vailla.	2444946	6753560
72	Piltola	2:53	Yli-Tuomola	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Osatalo, Tuomolan kantatalo jaettu 1700-l. Iso-, Ala-, ja Yli-Tuomolaan. Nykyiselle tontille v. 1905 mennessä. Päärakennus 1927-1928. Leveärunkoinen ja satulakattoinen hirsirakennus, pystyhirsinen navetta 1900-l. Kellari 1928. Moderneja talousrakennuksia	2445015	6745307
73	Karsattila	41400040008	Äärimäki	Rakennushistoriallisesti arvokas	Paikallinen	Asuinrakennus vuodelta 1874, hyvin säilynyt, ja 1800-luvulta peräisin oleva luhti. Äärimäki on erotettu Kylä-Hulmin kantatilasta 1931.	2445064	6753667
74	Piltola	3:10	Krapi 1/2	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo, nykyiselle tontille 1800-l. Päärak. 1800-l. Poikkipääty, hirsirunko, satulakatto. Parituvan muunnelma. Laajennettu 1980-l. Paritupatyypin muunnelma. Aitta 1700-l, navetta 1917, kuivuri 1938. Uusi päärakennus 1980-l.	2445217	6743667
75	Piltola	2:63	Ala-Tuomola	Historiallisesti arvokas	Paikallinen	Osatalo, Tuomolan tila jaettu 1700-l. Iso-, Yli- ja Ala-Tuomolaan. Nykyiselle tonttipaikalle 1700-l. Päärakennus 1880-l, useita korjauksia, tiilinen lisäsiipi 1970-l. Muualta siirretty vanha vuoraamaton hirsiaitta. 1900-l. jälkipuolen ulkorakennuksia.	2445292	6744686
76	Karhula	2:1	Karhulan koulu	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kansakoulu, tontti erotettu 1914. Vinkkelimuotoinen ja hirsirunkoinen koulurakennus v. 1914. Korjauksia 1932 ja 1952. Ulkorakennus vuodelta 1914. Lisäksi uudempi koulurakennus v. 1953 ja 1990-l valmistunut autoverstas. Koulun toiminta päättynyt.	2445346	6745636
77	Puujalkala	1:20	Heikkilä (Ali-Muru) 1/2	TODETTU KESÄN 2014 MAASTOKÄYNNILLÄ PURKUKUNTOISEKSI.	Paikallinen	Osatalo. Murun kantatalo jaettu 1700-l. Yli-Muruun ja Ali-Muruun eli Heikkilään. Vinkkelimuotoinen, hirsirunkoinen, satulakattoinen paritupa 1864, laajennettu. Luhti 1800-l, navetta 1925, ratashuone ja 1960-l ulkorakennuksia.	2445379	6749820

	KYLÄ	KIINTUNNUS	KIINTEISTÖ	KULTHISTAR	ARVOTUS	PERUSTELU	KOORDX	KOORDY
78	Karhula	4:18	KOTILA	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Sijaitsee Isojaon aikaisella kylätontilla. Hirsirunkoinen, satulakattoinen päärak 1800-l, korj. 1913-1914, säilynyt 1910-l asussa. Pihapiirissä on Tohnan kantatalon vanha navetta-talli. Osa valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä RKY 1993, 83.	2445448	6746804
79	Karhula	5:41	Pelto-Utsuri 1/2/	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Osatalo. Utsurin kantatalon puolikas, jaettu 1700-l. lopulla. Siirretty nyk tontille viimeistään 1860-l. Päärak 1800-l, korj. 1921. Aitta 1800-l, 1900-l alun ulkorakennuksia. Uusi päärak. Osa valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä RKY1993,83	2445569	6746331
80	Juva	40200010094	Mäkitalo	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Osatila, puolet Juvan ratsutilasta, jako 1814. Talonpoikaistalo 1800-l lopulta, korotettu mansardikattoiseksi 1925. Toinen asuinrakennus siirretty Terijoelta 1920-l. Pitkä- ja lyhytnurkkaiset aitat. Luhti, siirretty 1936. Navetta 1920-l.	2445700	6750630
81	Hirvikoski	6:31	Suni	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo. Nykyisellä tontilla ainakin 1800-l. Leveärunkoinen, vinkkelimuotoinen ja satulakattoinen päärakennus v. 1907. Korjauksia 2000-l, ulkoasu säilynyt. Esimerkki vauraasta talonpoikaisesta rakentamisesta. Pihapiirissä sauna 1928 sekä kellari.	2445840	6751292
82	Piltola	2:11	Heikkilä 1/2	Rakennushistoriallisesti arvokas	Paikallinen	Torppa perustettu 1850-l, palstatilaksi 1900-l. alussa. Asuinrakennus 1907. Hirsunko, satulakatto, poikkipääty. Parituvan muunnelma. Vanhan väen asunto 1912. Aitta 1884. Navetta, sauna, kellari 1920-l. Säilyneisyys hyvä. Uusi konehalli.	2445842	6745118
83	Hirvikoski	40100010035	Maunula	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Entinen Ferrarian työnjohtajan asunto v. 1918. Laajennettu kolmihuoneiseksi 1920. Vanha osa hirttä, uudempi lautaa. Koristeelliset ikkunankehukset (T-karmit 1984). Ulkoasu hyvin säilynyt, näkyvällä paikalla.	2445990	6751040
84	Juva	40200010009	Ranta		Paikallinen	Rankorunkoinen ja satulakattoinen rakennus 1940- tai 1950-l. vanhalla kylätontilla. Toiminut myymälänä ja asuinrakennuksena. Osa maisemallisesti arvokasta työväenasuinaluetta RKY 1993.	2446193	6750616
85	Juva	40200010135	Parviainen		Paikallinen	Rankorunkoinen ja satulakattoinenFerraria OY: rakentama teollisuustyöväenasunto vuodelta 1946. Osa Loimijoen rannalle muodostunutta valtakunnallisesti arvokasta (rky 1993) teollisuusmiljöötä. Asemakaavassa /s.	2446227	6750615
86	Juva	40200010114	Helminenranta		Paikallinen	Rankorunkoinen ja satulakattoinenFerraria OY:n teollisuustyöväenasunto vuodelta 1946. Osa Loimijoen rannalle muodostunutta valtakunnallisesti arvokasta (RKY 1993) teollisuusmiljöötä. Asemakaavassa /s	2446272	6750603
87	Juva	40200010119	Santuranta		Paikallinen	Rankorunkoinen ja satulakattoinen Ferraria OY:n teollisuustyöväenasuintalo vuodelta 1946. Rankorunko ja satulakatto. Osa Loimijoen rannalle muodostunutta valtakunnallisesti arvokasta (RKY 1993) teollisuusmiljöötä. Asemakaavassa /s	2446306	6750598
88	Juva	40200010113	Tuuliranta		Paikallinen	Rankorunkoinen ja satulakattoinen Ferraria OY:n teollisuustyöväenasuintalo vuodelta 1948. Asemakaavassa /s. Osa Loimijoen rannalle muodostunutta valtakunnallisesti arvokasta (RKY 1993) teollisuusmiljöötä.	2446343	6750592
89	Juva	40200010112	Karelia		Paikallinen	Rankorunkoinen ja satulakattoinenFerraria OY:n rakentama työväenasuintalo vuodelta 1948. Osa Loimijoen rannalle muodostunutta valtakunnallisesti arvokasta (RKY 1993) teollisuusmiljöötä. Kaavamerkintä AO/s.	2446378	6750580
90	Juva	40200010142	Rantaniemi		Paikallinen	Rankorunkoinen ja satulakattoinen entinen Ferraria OY:n teollisuustyöväen asuintalo vuodelta 1948. Osa Loimijoen rannalle muodostunutta valtakunnallisesti arvokasta (RKY 1993) teollisuusmiljöötä. Asemakaavassa /s	2446471	6750556
91	Vesikoski	40600110012	Vesikoskenkoulu	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kaksikerroksinen klassisvaikutteinen koulurakennus 1927. Eroaa alueen muista kansakouluista.	2446820	6750760
92	Vesikoski	40600090054	Osuusliike	TODETTU KESÄN 2014 MAASTOKÄYNNILLÄ , ETTÄ MERKITTÄVÄÄ SUOJELUARVOA EI OLE	Paikallinen	1946 valmistunut ent. osuusliike. Kauppa lopetti 1980 l, korjattu asuinkäyttöön. Suuret näyteikkunat tukittu.	2447000	6750420
93	Onkijoki	42800020093	Koivula	Rakennushistoriallisesti arvokas	Paikallinen	Entinen Sarvimäki-niminen torppa, jonka koko rakennuskanta on peräisin 1900-luvun alkupuolelta. Rakennukset muodostavat tyyllisesti yhtenäisen ja kauniin kokonaisuuden.	2447102	6753023
94	Piltola	4:5	Keskitalo 1/2	Rakennushistoriallisesti arvokas	Paikallinen	Palstatila, lohkottu 1910-l. Hirsirunkoinen, satulakattoinen ja poikkipäätyinen asuinrakennus 1912. Parituvan muunnelma. Aitta 1792 (siirretty 1912), talli/navetta 1926, kammio, riihi 1912, kellari 1930-l. Antikvaarin säilyneisyys hyvä.	2447556	6743929
95	Piltola	4:4	Piikamaa 1/2	Rakennushistoriallisesti arvokas	Paikallinen	Lohkottu 1920-l.Päärakennus 1920-l. Aumattu mansardikatto, leveä hirsirunko. Säilynyt hyvin 1920-luvun ulkoosussa. Navetta 1920-l, sekä kellari samalta ajalta. Kanala ja sauna 1950-l.	2447884	6744224
96	Vesikoski	40600110045	Nahi	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo, päärak. 1700-l, siirretty nykyiselle tontille 1886. Korjattu 1932. Pitkärunkoinen kaksi satulakattoista umpikuistia, kuusiruutuiset ikkunat. Toinen asuinrakennus 1800-l. Kaksi empireaittaa.	2447960	6750570
97	Vesikoski	40600030012	Sortolan tila	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	1900-l. alun palstatila, talonpoikaistalo 1915 ulkoasu 1924, jugend-vaikutteita. Aitta 1700- tai 1800-l.	2448290	6746970
98	Tuulensuu	00200290008	Huvilakatu 49	TODETTU KESÄN 2014 MAASTOKÄYNNILLÄ , ETTÄ MERKITTÄVÄÄ SUOJELUARVOA EI OLE. KOHDE SISÄLTYY PAIKALLISESTI ARVOKKAASEEN RAKENNETUN KULTTUURIYMPÄRISTÖN KOKONAISUUTEEN MUTTA EI EROA YMPÄRÖIVISTÄ KOHTEISTA.	Paikallinen	Rintamamiestyyppinen omakotitalo v. 1949. Edustaa valmistusajalleen tyyppillistä omakotirakentamista. Osa Tuulensuun-kaupunginosaan toisen maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä syntynyttä tyyllisesti melko yhtenäistä omakotiasutusta.	2448309	6749506
99	Vesikoski	40600030011	Kaurila	Ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Palstatila lohkottu 1915. Talonpoikaistalo 1915, laajennus 1936. Riihi 1915. Savusauna - entinen aitta 1700-l (?), siirretty nykyiselle paikalleen 1915.	2448370	6745350
100	Vesikoski	40600120031	Kuttinen	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatila, nyk. tontilla 1800-l. Pikärunkoinen ja satulak. Päärakennus 1914 tai 1915. Ulkoasu uusittu, suuret ikkunat. Lyhytnurkkainen aitta 1800-l. Muu rakennuskanta uutta.	2448380	6750630
101	Keskusta	00100400010	Työväentalo	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	1894 työväentalo, useita muutoksia ja tulipaloja, korjattu 1990-l. Vinkkelimuotoinen rakennus, kuusiruutuiset ikkunat. Entisenä työväentalona historiallisesti arvokas. Asemakaavamerkintä SR	2448400	6750140
102	Keskusta	00100540001	Satakunnantie 56	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Maatilan päärak. 1917. Ainoana jäljellä Kuukan kantatalosta. Jugend-vaikutteinen rakennus, suunnittelija Onni Touru. Etujulkisivulla pulpettikattoinen avokuisti. Yleiskaavassa suojelua vaativa rakennus (luokka 1.).	2448440	6749970
103	Vesikoski	40600040013	Tulola	Ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Mansardikattoinen asuinrak. 1929. Kadunpuolella kaksi mansardikattoista frontonia, pihanpuolella mansardikattoinen poikkipääty. Kuusiruutuiset ikkunat. Osa Satakunnantielle 1900-luvun alkuvuosikymmenillä muodostunutta liike- ja asuinrakennuskantaa.	2448537	6749971
104	Keskusta	00100300007	Seppälänkatu 15		Paikallinen	Aluesairaala, perustettu 1893, vanhin osa samalta ajalta. Useita korjauksia ja laajennuksia. 1935, 1951-1952, 1970-l, 1980-, 1990 ja 2000-l, Etujulkisivun ilme 1950-luvulta. Hoitajien ja lääkärin asuintiloja 1950-luvulta.	2448540	6749507
105	Vesikoski	40600040015	Vainio	Ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Mansardikattoinen ja vinkkelimuotoinen asuinrakennus 1924, osa ikkunoista jugend-vaikutteisia. Toiminut liiketilana ja asuinrakennuksena. Osa Satakunnantielle 1900-luvun alkuvuosikymmenillä muodostunutta liike- ja asuinrakennuskantaa.	2448640	6749860

	KYLÄ	KIINTUNNUS	KIINTEISTÖ	KULTHISTAR	ARVOTUS	PERUSTELU	KOORDX	KOORDY
106	Keskusta	00100280007	Seppälänkatu 5	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Klassisvaikutteinen suurehko korjaamorakennus vv. 1937-1938. Kaakkoispäässä kaksikerroksinen myymälä/toimisto, jonka jatkeena pitkä ja matala korjaamosiipi. Säilynyt hyvin valmistumisaikansa ulkoasussa.	2448710	6749720
107	Keskusta	00100190007	Satakunnantie 31	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Pienehkö asuinrak. 1900-l. alku, laaj. 1925, klassisvaikutteinen. Kuusiruutuiset ikkunat. Takajulkisivulla on satulakattoinen umpikuisti sekä pannuhuone. Osa Satakunnantielle 1900-luvun alkuvuosikymmenillä muodostunutta liike- ja asuinrakennuskantaa.	2448815	6749752
108	Vesikoski	40600030035	Rauhamaa	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Vuonna 1928 valmistunut hotelli- ja ravintolarakennus, Loimaan Seuruhuone. Klassisvaikutteinen rakennus, kadunkulmassa erkkeri. Jatkettu 1991.	2448870	6749650
109	Vesikoski	40600030026	Ruohoranta	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Mansardikattoinen liike/asuinrakennus 1910- tai 1920-l. Jugend-vaikutteiset ikkunat. Etujulkisivulla suuret yksiruutuiset näyteikkunat. Osa Satakunnantielle 1900-luvun alkuvuosikymmenillä muodostunutta liike- ja asuinrakennuskantaa.	2448880	6749700
110	Tuulensuu	00200140001	Turuntie 32		Paikallinen	Loimaan kaupunkiseurakunnan kirkko ja seurakuntakeskus 1973. Suunnittelijat Reino Lukander ja Olli Vahtera. Rakennettu kalkkihiekkatiilestä ja betonista. Loimaan seudun kirkoista ainoa 1940-luvun jälkeen valmistunut.	2448887	6748864
111	Vesikoski	40600080087	Petäjämäki	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Jugend-vaikutteinen rakennus, 1922, mansardikatto, poikki pääty. Toiminut synnytyssairaalana ja asuinrakennuksena. Säilyttänyt hyvin 1920-luvun ulkoasun.	2448900	6748670
112	Vesikoski	40600120026	Jaakkola	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Pitkänurkkainen asuinrakennus 1800-luvun lopulta tai 1900-l. alusta. Nurkkakivet, kuusiruutuiset ikkunat, vanha piharakennus.	2448900	6750390
113	Vesikoski	40600120003	Kulmala	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Entinen torppa (?), pitkänurkkainen hirsirak. 1800-l. alusta. Pullettikattoinen umpikuisti. Antikvaarinen säilyneisyys hyvä.	2448920	6750420
114	Vesikoski	40600030030	Kaupungintalo	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Funkistyylinen kauppahalli v. 1935, toiminut myös paloasema, useita kaupallikeitteitä yms. Korotettu nykyiseen korkeuteensa 1956-1957. Toimii tällä hetkellä kaupungintalona.	2448940	6749530
115	Keskusta	00100190002	Satakunnantie 21	Ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Liike- ja asuinrak. 1915. Alkuperäiset ikkunat korvattu moderneilla suuriruutuisilla n. 1960-l, ilme osin uudistunut. Osa Satakunnantielle 1900-luvun alkuvuosikymmenillä muodostunutta liike- ja asuinrakennuskantaa.	2448940	6749640
116	Keskusta	00100190001	Satakunnantie 19	PURETTU	Paikallinen	Liikerakennus, valmistunut viimeistään 1912, muutoksia n. 1950-60 l. Etujulkisivulla rungosta ulkoneva pyramidikattoinen torni. Suuriruutuiset näyteikkunat. Osa Satakunnantielle 1900-luvun alkuvuosikymmenillä muodostunutta liike- ja asuinrakennuskantaa.	2448970	6749620
117	Vesikoski	40600120004	Metsola	Rakennushistoriallisesti ja historiallisesti arvokas	Paikallinen	Entinen mäkitupa tai muu maattoman väen asumus. Vanhimmat osat mahd. jo 1700-l. Sulkanurkkainen ja hirsirunkoinen tupa ja rankorunkoinen kamari. Kuusiruutuiset ikkunat. Antikvaarinen säilyneisyys hyvä.	2448970	6751170
118	Keskusta	00100130008	Satakunnantie 14	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kaksikerroksinen kivitalo, Loimaan keskustan vanhimpia. Osa Satakunnantien varrelle muodostunutta 1900-l. alkuvuosikymmenien asuin- ja liikerakennusten muodostamaa kokonaisuutta.	2449040	6749550
119	Keskusta	00100110007	Satakunnantie 12	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Rapattu ja vihreä osin kaksikerroksinen liike- ja asuinrakennus v. 1931. Alakerrassa suuriruutuiset ikkunat. Osa Satakunnan varrelle syntyntä rakennuskokonaisuutta.	2449060	6749510
120	Keskusta	00100100001	Vesikoskenkatu 12		Paikallinen	Kolmikerroksinen tiilitalo, pankki- ja asuintiloja., Osuuskassa/pankki 1950-1982. Korjauksia 1961, 1966. Loimaan kaupungille 1982, toimistotiloiksi 1980-l. Säilyttänyt 1950-l. Ulkoasun. Ulkoseinällä V. Mäkisen reliefi Nuoruus v.1951.	2449079	6749426
121	Keskusta	00100050002	Turuntie 4		Paikallinen	Tiilirunkoinen, kaksikerroksinen asuin- ja liiketalo v. 1951. Alakerrassa liiketiloja, yläkerrassa asuntoja. Säilynyt hyvin 1950-luvun ulkoasussa. Rakennuttaja Kalle Vihanto olennainen osa Loimaan liike- ja taloushistoriaa.	2449139	6749488
122	Keskusta	00100020002	Vesikoskenkatu 2/Väinölänk. 4		Paikallinen	Hyvin suuri tiilirunkoinen, rapattu, vinkkelimuotoinen ja kaksikerroksinen liike- ja asuinrakennus v. 1939. Edelleen liike- ja asuinkäytössä. Edustava esimerkki 1930-luvun liikerakentamisesta.	2449174	6749376
123	Keskusta	00100030001	Satakunnantie 2	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Liiketalo 1910, jatkettu kolmikerroksisella tiilirakennuksella 1929. Toimi Oskari Heikkilä OY liiketalona, Säilyttänyt hyvin vuoden 1929 ulkoasun. Paikallishistoriallisesti merkittävä.	2449200	6749420
124	Hulmi	00400050007	Sillankorvankatu 11	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Klassisvaikutteinen pienkerrostalo v. 1936. Aumakatto, rapattu tiilirakennus, säilyttänyt hyvin 1930-luvun ilmiasun.	2449240	6749630
125	Vesikoski	40600010014	Voimala	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Asuinrakennus 1923, jatkettu 1954. Loimaan Voima osti rakennuksen 1950-l ja rakennutti lisäsiiven, jossa urheilijoiden harjoitus- ja kerhotiloja.	2449240	6749740
126	Peltoinen	40500010112	Mikkola	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatila, nykyiselle tontille 1800-l. Funkkisvaikutteinen päärak. 1940-l, tiilinavetta 1935, Puimala 1935, talli 1945. Loimaan suojeluskunnan perustava kokous pidetty Mikkolassa 1917. AM/s (asemakaava).	2449250	6748370
127	Hulmi	00400030012	Tampereentie 14	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Keskusmuurirakennus 1941, suuret ikkunat. Historiallinen kuriositeetti: Neuvostoliiton omistuksessa 1940-l lopulla (takavarikoitu välirauhanehtojen nojalla sotavuosien saksalaiselta omistajalta).	2449280	6749860
128	Hulmi	00400040005	Savipellonkatu 5		Paikallinen	Entinen maatilan päärak., siirretty nykyiselle tontille 1941, muutettu rukoushuoneeksi 1980. Pystyhirttä.	2449320	6749760
129	Peltoinen	40500010071	Rantatie 2	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Entinen Loimaan Höyrysahan konttori ja asuinrakennus. Aumakattoinen ja rapattu tiilirak. 1928. Ristikarmilliset ikkunat, yläkerrassa 1950-l. ikkunat. Pylväiden kannattelema avokuisti. Yleiskaavassa SR	2449330	6749340
130	Hulmi	00400340002	Äyräs	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Pitkänurkkainen ja pitkänurkkainen asuinrakennus, kivijalassa 1891, korjattu 1969, T-karmilliset ikkunat. Pitkänurkkaiset ikkunat. Ulkoasu hyvin säilynyt, asemakaavassa SR:	2449330	6749530
131	Peltoinen	40500010038	Raitala	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Pitkänurkkainen asuinrakennus 1800-luvun lopusta tai 1900-l alusta. Antikvaarinen säilyneisyys hyvä. Paikalla toiminut sauna antanut nimen koko alueelle. Osa Saunalahden pientaloaluetta, jossa eri ikäistä rakennuskantaa 1800-luvulta nykypäivään. AO/s	2449337	6749172
132	Peltoinen	40500010006	Mäenpääntie 2	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Maisemallisesti merkittävällä paikalla sijaitseva 1943 valmistunut tiilirunkoinen mylly.	2449390	6748960
133	Peltoinen	00300830002	Myllyn asuintalo	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Entinen Loimaan Mylly Oy:n johtajan asuintalo. valmistut 1920-1925, jugend-vaikutteita. Torni, Pieniruutuiset ikkunat n. v. 2000. Julkisivuremontti, vuoraus uusittu 2003.	2449430	6748920
134	Peltoinen	00300230005	Viljavarastontie 8	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Entinen oluttedhas. Tehdasrak. 1927, laajennettu myöhemmin. Kolmikerroksinen tiilinen panimokellari 1938 sekä 1950-luvun konttorirakennus. Loimaan tärkeimpiä teollisuuslaitoksia 1930- ja 1940-l. Paikallishistoriallisesti merkittävä. Lopetti 1970.	2449450	6748740
135	Hattula	40700010053	Uusitalo	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Lohkotila, lohkottu 1903 Klemelän kantatalosta. Poikkipäädylinen talonpoikaistalo 1910, ulkokuori säilynyt alkuperäisenä, sisäpuolelta muunneltu jonkin verran. Ulkorakennuksia; navetta, aitta, kuivuri, sauna. Säilytettävien rakennusryhmien alue.	2449489	6745223
136	Peltoinen	40500010095	Loimaan Höyrysaha Oy	Rakennushistoriallisesti ja historiallisesti arvokas	Paikallinen	Pitkänurkkainen työväenasuinrakennus 1800-luvun lopulta. Loimaan höyrysaha Oy:n työntekijöille. Sisätilat uusittu 1960-luvulla. Ristikarmilliset ikkunat.	2449490	6749240

	KYLÄ	KIINTUNNUS	KIINTEISTÖ	KULTHISTAR	ARVOTUS	PERUSTELU	KOORDX	KOORDY
137	Hirvikoski	40100040023	Uotila	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo, pitkärunkoinen päärakennus 1898, laajennettu ja uusittu 1940-l. Suuret ikkunat. Osin uudistunut. Suuri ja näyttävä tiilinavetta 1928, aitta ja kellari 1920-luvulta. Siirretty kylätontilla 1898. Näkyvällä paikalla.	2449520	6747200
138	Hulmi	00400060014	Ypäjänkatu 10	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Poikkipäätyinen mansardikattoinen asuinrakennus. Ristikarmilliset ikkunat. Valmistunut 1920-l. lopussa, ulkoasu säilynyt hyvin.	2449530	6749700
139	Peltoinen	40500010102	Sahala	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Valmistunut 1923, aumattu mansardikatto, toiminut Loimaan höyrysaunan konttorina 1923-1929 sekä asuinrakennuksena. Peruskorjaus 1985. Ulkoasu säilynyt hyvin.	2449540	6749260
140	Peltoinen	40500050012	Peltoisten koulu	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kansakoulu 1911, satulakattoinen hirsirakennus, etujulkisivulla rungosta ulkoneva poikkipääty. Ikkunankehyksissä jugend-vaikutteita. Korjauksia 1920-l., 1990-l., säilynyt pääosin valmistumisaikansa ulkoasussa. Edelleen opetuskäytössä.	2449580	6749060
141	Peltoinen	40500020003	Meijeri	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Entinen meijerirakennus valmistunut 1905, laajennettu 1953, edelleen yrityskäytössä.	2449610	6748690
142	Peltoinen	40500010049	Mattila	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	1928 valmistunut klassisvaikutteinen rakennus. Vaakaponttivuoraus, ristikarmilliset ikkunat, frontoni. Toiminut seurakuntatalona sekä yksityisasuntona.	2449640	6749230
143	Mäenpää	40400030024	Astala	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Osatalo vanhalla kylätontilla. Markkulan kantatalo jaettiin 1699. Hirsirunkoinen päärak. 1800-l. Nykyinen ilme 1920-l. Pitkärunko, pulpettikattoinen umpikuisti, kuusiruutuiset ikkunat. Pytinkirak. 1800-l. Navetta ja kalustusuoja. Umpinainen piha.	2449890	6748550
144	Mäenpää	40400010056	Tupa-Pietilä	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Pietilän kantatalon talouskeskus Isojaonaikaisella kylätontilla. Satulakattoinen ja pitkärunkoinen Päärakennus 1888, jatkettu 1927. Osa alkup. Ikkunoista korvattu yksiruutuisilla ikkunoilla. Sulkanurkkainen luhtiaitta 1760, navetta ja kalustovaja.	2449960	6748540
145	Kemppilä	40300020024	Heikkilä	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Heikkilä on kantatalo. Nykyiselle tontille 1884. Pitkärunkoinen päärak. 1884, nykyinen asu 1920-l, poikkipääty ja kuusiruutuiset ikkunat. Navetta 1884, kuivuriksi 1958. Lyhytnurkkainen hirsiaitta 1914, pirttirak. Vanhimmat osat 1700-luvulta.	2450050	6749790
146	Hattula	40700050022	Ojala	Historiallisesti arvokas	Paikallinen	Entinen Seppälän torppa. Samalla suvulla n 1780 lähtien (?). Lohkottu v. 1924 asutustilaksi. Päärakennus v 1933. Ulkorakennuksia: navetta 1929, aitta 1800-l, tiiliaitta 1929, sauna 1940-l l, vanha kellari + varasto 1930-l, lato 1800-l l ym.	2450082	6744945
147	Mäenpää	40400020045	Seppälä	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo, siirretty kylätontilta 1860-l. Entinen salirakennus 1800-1900-l taite, suuret ikkunat, saunasiiپی, uudistunut. Muu rakennuskanta toisen maailmans jälk. ajalta.	2450105	6748887
148	Vesikoski	40600100006	Kalmisto		Paikallinen	Hautausmaa, käytössä vuodesta 1932. Siunauskappeli vuodelta 1934, laajennettu nykyiseen asuunsa 1960. Pulpettikattoisen kappelin suunnittelijat Aino ja Niilo Pulkka.	2450230	6750873
149	Mäenpää	40400060020	Jussila	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo, siirretty. 1782 kylätontilla. Pitkärunkoinen päärak. Siirretty 1939. Pitkänurkkainen lippa-aitta 1777, siirretty, kuivuri 1928 ja kellari 1927.	2450310	6748390
150	Mäenpää	40400040010	Esko	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo, siirretty kylätontilta 1800-l. lopulla. Päärak. 1800-l, poikkipääty. Suuriruutuiset ikkunat 1967, ulkoasu osin uudistunut. autotalli/kammio 1800-l, hirsinavetta 1800-l sekä aitta 1800-l,	2450530	6748470
151	Mäenpää	40400040005	Korpela	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Mäenpään Esko(lan) kantatalon entinen pytinkirivi v. 1922. Keskeissalipohjakaava. Suuriruutuiset ikkunat v. 1969. Osa Eskon kantatalon pihapiiriä.	2450550	6748490
152	Hattula	40700060010	Suomela	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Lohkottu asutustilaksi 1925 Petäjoen perintötalosta. Tuomolan sotilasvirkatalon entinen torppa. Päärakennus v. 1904 alkuperäisenä säilynyt, kohtal. Kunnossa. Ulkorakennuksia: navetta, vaja, uudempia mm. sauna. Lisäksi ympäristöllisesti arvokas.	2450574	6744253
153	Mäenpää	40400030026	Markkula	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo, nykyiselle tontille 1880-l. Päärakennus talonpoikaistalo 1880-l, sisätilat korjattu 1953, pitkärunkoinen, kuusiruutuiset ikkunat, poikkipäätyinen keittiö. Kaksi aittaa, toinen 1700-l, toinen 1900-l alusta. Kammio- ja kellarirakennus.	2450600	6748520
154	Haara	1:72	YLI-LASSILA	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Osatalo kylätontilla, Lassilan kantatalo jaettu 1700-luvulla Yli- ja Ali-Lassilaan. Hirsirunkoinen ja satulakattoinen päärakennus 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä, ilme säilynyt. Tiilinavetta 1936, sauna, kellari ja aitta 1930-luvulta.	2450691	6756120
155	Isoperä	40100040008	Vuorenpää	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Isoperän koulu. Lohotto Mäen kantatalosta palstatilaksi v.1913 Pennin kansakoululle. Vanhempi koulurakennus v. 1935 (nykyasu 1980-l:?) ja toinen v. 1952. Lisäksi ulkohuone/puuvaja.	2450740	6753560
156	Haara	2:61	LAINÉ	Rakennushistoriallisesti ja historiallisesti arvokas	Paikallinen	Myyvälä- ja asuinrakennus 1800- ja 1900-l taitteesta. Pitkärunkoinen luonnonkivelle perustettu hirsirakennus, vuoraus ja ikkunat 1960-l. Pihapiirissä 1940- ja 1950-l liiteri ja sauna. Osa Haaran kylätaajamaa, miltei vanhalla kylätontilla.	2450773	6756193
157	Haara	4:18	SILLANKORVA	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Entinen Sillanpään tilan talouskeskus kylätontilla. Hirsinen, satulakattoinen asuinrakennus 1700- tai 1800-l. Nurkka- ja harkkoviiverusta. Perinteinen ilme säilynyt. Hirsisauna ja -aitta 1900-l alusta sekä asuinrakennus ja autotalli 1980-l.	2450804	6756220
158	Onkijoki	2:78	ALA-HOLLO	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Osatalo. Hollon rustholli jaettu 1700-l Yli- ja Ala-Holloon. Nykyiselle tontille 1900-l. alussa. Päärakennus 1800- ja 1900-l. taite. Hirsirunko ja satulakatto. Luhti 1800-l, siirretty, navetta 1916, kotitarvemylly ja leivintupa 1900-l. alku.	2450864	6754672
159	Joenperä	41200020002	Kujanpää	Rakennushistoriallisesti ja historiallisesti arvokas	Paikallinen	Joenperän kansakoulu, lohottu v.1928 Vähätalon kantatalosta. Vuonna 1926 rakennettu hyvin säilynyt kansakoulurakennus ja kaksi ulkorakennusta. Maa- ja metsätalousvaltaisella alueella. Kesällä asutaan. Ei näy tielle.	2450939	6743557
160	Hirvikoski	40100040033	Ojala	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Torppa, lohottu 1910. Poikkipäätyinen asuinrakennus 1910, osa ikkunoista vaihdettu, muutoksia 1950-60-l, 1990-2000. Useita vanhoja ulkorakennuksia, riihi, navetta, aitta.	2451040	6753670
161	Joenperä	41200020005	Seppä	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Lohkottu 1928 Vähätalon kantatalosta työmiehelle. N. 1901 rakennettu hyvin säilynyt asuinrakennus sekä sauna, navetta ja kanala 1920-luvulta, pieni aiantapainen rakennus. Pihaa kiertää kivimuuri (ei muurattu),ennen 1920-lukua tehty. Sijaitsee metsässä	2451409	6743243
162	Onkijoki	1:102	VANHA LAARIANMÄKI	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Lohkottu aittamäen kartanosta.Klassisvaikutteinen päärakennus 1928, hirsirunko, aumakatto. Korjauksia 1954. Säilyttänyt 1920-luvun perusilmeen. Navetta 1930, kuivuriksi 1985. Luhtikammio 1938, kellari 1800-l, sauna 1930. Uudempi konehalli.	2451837	6754924
163	Onkijoki	1:102	TÖYKKÄLÄ (nykyään Vanha Laaria)	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Entinen aittamäen kartanon torppa. Toiminut myös kartanon työväenasuntona. Kahden huoneen hirsinen ja satulakattoinen asuinrakennus 1700- tai 1800-l. paja ja aitta samalta ajalta. Rakennusten antikvaarinen säilyneisyys erittäin hyvä.	2451980	6754851
164	Kauhanoja	1:31	KORPI-JAAKOLA	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Vanha nimi: Sillankorva. Osatalo. Jaakolan rustholli jaettu Jaakolaan ja Korpi-Jaakolaan 1796. Siirretty kylätontilta 1898. Päärak. mahdollisesti 1800-l. uusittu 1930-l. ja 1976. Ajoittamattomia ulkorakennuksia korjauksia 1970-l. Toiminut koulutilana.	2452190	6744358

	KYLÄ	KIINTUNNUS	KIINTEISTÖ	KULTHISTAR	ARVOTUS	PERUSTELU	KOORDX	KOORDY
165	Vesikoski	40600010006	Uusitalo	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Entinen torppa tai muu pientila. Talonpoikaistalo 1918. Poikkipääty, kuusiruutuaiset ikkunat. Ei suuria muutoksia. Vanha aitta, navetta 1914, uusittu 1964. Varastorak. 1937. Lohkottu Hulmin kantatilasta 1914.	2452300	6752920
166	Sieppala	2:21	TIIRI	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo. Nykyisellä tontilla viimeistään 1900-l. alussa. Hirsirunkoinen ja satulakattoinen päärakennus 1920-l. lopulta. Vanhempi asuinrak. 1800-l, luhtiaitta 1800-l, aitta 1700- tai 1800-l, väentupa, navetta 1900-l. Uusia talousrakennuksia.	2452551	6747605
167	Kauhanoja	41500020154	Kauhanojan koulu	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kauhanojan koulu, vanhempi rakennus O.Tourun suunnittelema, v. 1928. Peruskorjattu 1951-53 ja 1980-l lopussa. Uudempi v. 1953, peruskorjattu 1980-l. Suojelukohde Koulun kataja, noin 350 v. vanha (SU 601) koulun pihalla.	2453090	6746969
168	Kauhanoja	41500040006	Hopeela	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Entinen mäkitupa/torppa (Sankari ?). Lohotto v. 1936 Sakkisesta. Paritupa 1800-luvun lopulta, säilynyt alkuperäisenä.	2453916	6746561
169	Kauhanoja	2:117	LOIMALA	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Osatalo. Sipilän rustholli jaettu 1773 Heikkilään ja Loimalaan. Edelleen isojaon aikaisella kylätontilla. Jugend-vaikutteinen vnpäärakennus 1910, pitkärunkoinen ja satulakattoinen asuinrakennus 1853, toimii kievarina. Luhtiaitta 1800-l.	2453993	6746616
170	Kauhanoja	41500030006	Saari	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Mäkitupa. Lohotto 1922 Perhosta. Päärakennus säilynyt 1800-luvun lopulta/1900-luvun alusta. Sauna/liiterirakennus samoilta ajoilta, tiiliosa 1930-luvulta. Sauna v. 1912 tien toisella puolen nykyisin Perhon. Hoidettu puutarha.	2454006	6746457
171	Kauhanoja	41500010040	Jaakola	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo vanhalla kylätontilla Loimiojen rannalla. Päärakennus vuodelta 1926, navetta 1874/1903, talli 1920, vaja 1920, sauna 1900-l alusta, aitta 1800-l. Pari peltomakasiinia.	2454092	6746728
172	Kauhanoja	5:39	MÄKI-PUNTO/	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Osatalo, Punton kantatila jaettu 1728 Mäki- ja Kylä-Puntoon. 1782 kylätontilla, siirretty nyk. paikalle 1800-l. Leveärunkoinen, hirsinen ja satulakattoinen päärakennus 1922 (Onni Touru). Aitta 1800-l, Navetta 1904, ulkorakennuksia 1900-l eri vuosik.	2454146	6746363
173	Kauhanoja	41500060053	Uusi-Martti	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Erotettu Martista 1855. Päärakennus talonpoikaistalo 1800-l, nykyasu 1951. Ent. päärakennus v. 1852, aitta 1852, talli 1800-l, luhtiaitta 1705, navetta 1912. Lis. vaja, 2 latoa, 2 kuivuria, pränni, sikala.	2454523	6745829
174	Kauhanoja	41500030048	Perho	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo, siirretty vanhalta kylätontilta nyk. paikalle 1890-luvulla. Päärakennus 1897/nyk.asu 1919, lisäs. 1968/69. Leivintupa 1920, kanala 1930-l, kuivuri 1900-l alku, aitta 1800-l alku, mökki 1900-l alku, Lieskiven paja noin 1850, Saaren sauna 1912.	2454543	6746996
175	Kauhanoja	6:25	VANHA MARTTI	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Osatila, Martin kantatila jaettu Vanha- ja Uusi-Marttiin. Talouskeskus ja päärakennus siirretty nyk. tontille 1918, peruskorjattu 1980-l matkailukäyttöön, entinen väentupa 1912, navetta, leikkimökki sekä mullinavetta 1920-l sekä saunarak. 1950-l.	2455442	6745986
176	Hirvikoski	40100010054	Knuutila	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo, rustholli. Siirretty kylätontilta 1880-l. Päärak. 1921, mansardikatto. Lisäsiipi ja mineriittivuoraus 1960-l. Talli, karjakeittiö ja navetta 1800-l. Pihapiiri hyvin umpinainen. Aitta 1783.	2445850	6751100
177	Hirvikoski	40100010055	Salminen	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Asuinrak. 1903, uusittu 1929, mansardikatto, ristikarmilliset ikkunat (SR).	2445890	6750960
178	Kemppilä	40300030003	Nahila	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Kantatalo. 1782 kylätontilla, nykyiselle tontille 1900-l. alkuun mennessä. Jugend-vaikutteinen rankorunk. Päärakennus 1922, aumattu mansardikatto. Navetta samalta vuodelta sekä sauna.	2450070	6749660
179	Karsattila	41400010019	Moisio	Rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Maisemallinen	Entinen Ääri-Hulmin tilan vanhan isännän asunto. Asuinrakennus on näyttävä hirsirakennus 1910-luvulta, navetta 1910-20-luvulta. Moisio on erotettu Putin kantatilasta 1903.	2444465	6753560
180	Juva	40200010118	Saviranta		Maisemallinen	Rankorunkoinen ja satulakattoinen entinen Ferraria OY:n teollisuustyöväenasantalo vuodelta 1948. Osa Loimiojen rannalle muodostunutta valtakunnallisesti arvokasta (RKY 1993) teollisuusmiljöötä. Asemakaavassa /s	2446432	6750565
181	Keskusta	00100360007	Vesikoskenkatu 46		Maisemallinen	Vuonna 1956 valmistunut tiilirunkoinen, satulakattoinen ja kaksikerroksinen kerrostalo. Säilyttänyt hyvin 1950-luvun perusilmeen. Muodostaa kolmen naapuritalon kanssa pienen tyylillisesti melko yhtenäisen kerrostaloalueen.	2448422	6749906
182	Keskusta	00100360003	Vesikoskenkatu 42		Maisemallinen	Vuonna 1954 valmistunut kaksikerroksinen, satulakattoinen ja roiskerapattu pienkerrostalo. Säilyttänyt 1950-luvun perusilmeen. Muodostaa kolmen naapuritalon kanssa pienen tyylillisesti melko yhtenäisen kerrostaloalueen.	2448479	6749862
183	Keskusta	00100360005	Vesikoskenkatu 44		Maisemallinen	Vuonna 1956 valmistunut tiilirunkoinen, satulakattoinen ja kaksikerroksinen pienkerrostalo. Säilyttänyt hyvin 1950-luvun perusilmeen. Muodostaa kolmen naapuritalon kanssa pienen tyylillisesti melko yhtenäisen kerrostaloalueen.	2448452	6749883
184	Keskusta	00100350005	Vesikoskenkatu 47		Maisemallinen	Vuonna 1948 valmistunut kaksikerroksinen pienkerrostalo. Satulakatto ja tiilirunko, rapatut ulkoseinät. Muodostaa kolmen naapuritalon kanssa pienen tyylillisesti melko yhtenäisen kerrostaloalueen.	2448462	6749912
185	Vesikoski	40600030027	Kaunismäki	Ympäristöllisesti arvokas	Maisemallinen	Nikkarityylinen rakennus, vanhimmat osat 1900-l alusta, nykyinen asu 1920-l. Jugend-vaikutteiset T-ikkunat. Runsaasti viehättäviä yksityiskohtia.	2448812	6749305
186	Vesikoski	40600090008	Koskenranta	Ympäristöllisesti arvokas	Maisemallinen	Pitkänurkkainen pienehkö asuinrak. Valmistunut viimeistään 1920-l. Poikkipääty ja kuusiruutuaiset ikkunat.	2447150	6750388
187	Vesikoski	40600080082	Niemelä	Ympäristöllisesti arvokas	Maisemallinen	Asuinrak. 1886-1887, laajennettu 1978. Ristikarmilliset ikkunat. Säilyttänyt hyvin perinteisen ulkoasun. Ulkorakennus 1880-luvulta, uudistunut.	2449120	6749270
188	Hulmi	00400040001	Tampereentie 3	Ympäristöllisesti arvokas	Maisemallinen	Valmistunut 1922, hirsikehikko Kannakselta. Jugend-vaikutteita, ikkunat, torni. Laajennettu matalalla lisäsiivellä 1971, muuten säilyttänyt Jugend-asunsa.	2449240	6749700
189	Kurittula	42100010003	Kansakoulu	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Maisemallinen	Kohteessa on vuonna 1899 valmistunut entinen koulurakennus, joka on toiminut myös kulkutautisairaala (muut. 1937). Tullut 1950-luvulla asuinkäyttöön, peruskorjattu 1990-luvulla.	2443897	6755531
190	Mäenpää	40400050001	Mäenpään koulu		Maisemallinen	1936 valmistunut entinen kansakoulu, suunn. Onni Touru. Ristikarmilliset ikkunat, kaksi uudehkoa pyramidikattoista umpikuistia. Säilyttänyt melko hyvin 1930-luvun ulkoasun.	2450030	6748590
191	Kauhanoja	41500020028	Sipilä eli Heikkilä	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Maisemallinen	Talouskeskus Sipilän vanhalla kylätontilla. Päärakennus n 1850/60 rakennettu, peruskorjattu 1985/86 ja 1994/95, seutukaavan suojelukohde (SU 671), antikvaarinen arvo hävinnyt peruskorjauksissa. Luhtiaitta/vajarakennus 1800-l.	2454054	6746763
LISÄTYT								
192	Hattula	45300080000	Toukolinna (Maatalousoppilaitos)	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Maatalousoppilaitos 1930-luvulta.	2451321	6747556
193	Keskusta	00100010037	Keskuskoulu		Paikallinen	Antti Pernajan suunnittelema koulurakennus vuodelta 1954	2448501	6749707

	KYLÄ	KIINTUNNUS	KIINTEISTÖ	KULTHISTAR	ARVOTUS	PERUSTELU	KOORDX	KOORDY
194	Vesikoski	40600070137	Niittukulma (Eevalinna)	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Paavo Tiitolan suunnittelema rakennus vuodelta 1952.	2447111	6749884
195	Karhula	41300070010	Alpo Jaakolan patsaspuisto	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Lainalautoista tehty metsämökki valmistunut 1953. Muut puiston rakennukset ja teokset ovat syntyneet pääosin 1960- ja 1970-luvuilla. Päärakennus on tehty 1964 - 1965. Veistohuoneena toiminut vanha ruumiinleikkaushuone, nykyisin kahvila, on siirretty puistoon 1968. Vuonna 2000 toteutettiin puistossa laaja EU-rahoitteinen kunnostusprojekti.	2442715	6745487
196	Karhula	41300070012	Alpo Jaakolan piilopirtti	Historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Lainalautoista tehty metsämökki valmistunut 1953.	2442773	6745751
197	Hattula	45300060002	Kiviranta	Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti arvokas	Paikallinen	Lohkottu v. 1925 Petäjoesta asutustilaksi. Entinen Tuomolan sotilasvirkatalon torppa. Päärakennus v. 1928, muutettu 1960-l l ja 1982/83. Ulkorakennuksia: vanha ja uusi navetta, sauna, kalustovaja ja vanha kuivuri. Säilytettävien rakennusryhmien alueella.	-	-